

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 249/14-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Aleksandra Peruzovića predsjednika vijeća, Katarine Buljan članice vijeća i sutkinje izvjestiteljice, Viktorije Lovrić članice vijeća, Branka Medančića člana vijeća i Marine Paulić članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Potrošač-Hrvatski savez udruga za zaštitu potrošača, OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćniku N. V., odvjetniku iz Z., protiv 1.tuženika Z. b. d.d., OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćnicima B. P. i S. P., odvjetnicima u Odvjetničkom društvu P. i P. iz Z., 2.tuženika P. b. Z. d.d., OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćnicima M. L. i K. Lj., odvjetnicima u Odvjetničkom društvu L. i p. iz Z., 3.tuženika E.&S. b. d.d., OIB: ..., R., zastupanog po punomoćniku D. M., odvjetniku u Odvjetničkom društvu H. & P. d.o.o. iz Z., 4.tuženika R. A. d.d., OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćniku J. G., odvjetniku u Odvjetničkom društvu G. & G. iz Z., 5.tuženika H. A.- A.-B. d.d., OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćniku I. C., odvjetniku iz Z., 6.tuženika O. b. H. d.d., OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćniku M. P., odvjetniku u Odvjetničkom društvu Ž. i P. d.o.o. iz Z., 7.tuženika S. G.- S. b. d.d., OIB: ..., S., zastupanog po punomoćniku R. Ž., odvjetniku u Odvjetničkom društvu Ž. i P. d.o.o. iz Z., i 8.tuženika S. d.d. (ranije V. d.d.), OIB: ..., Z., zastupanog po punomoćniku U. P., odvjetniku u Odvjetničkom društvu Ž. i P. d.o.o. iz Z., radi zaštite kolektivnih interesa potrošača, odlučujući o reviziji tužitelja i revizijama 1.-7. tuženika protiv presude i rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske br. Pž-7129/13-4 od 13. lipnja 2014., kojom je djelomično potvrđena, djelomično preinačena i djelomično ukinuta presuda Trgovačkog suda u Zagrebu br. P-1401/2012 od 4. srpnja 2013., u sjednici vijeća održanoj 9. travnja 2015.,

p r e s u d i o i r i j e š i o j e :

1. Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.
2. Revizije 1.- 7. tuženika se odbijaju kao neosnovane.
3. Svaki revident snosi svoje troškove revizijskog postupka.

4. 8.tuženiku se ne dosuđuju troškovi sastava odgovora na reviziju tužitelja.

Obrazloženje:

Presudom i rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu P-1401/2012 od 4. srpnja 2013. presuđeno je:

„1. Utvrđuje se da je prvotužena Z. b. d.d. u razdoblju od 01.04.2005. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora prvotužena Z. b. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time prvotužena Z. b. postupala suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.04.2005. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima, ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenjiva u skladu s jednostranom odlukom prvotužene Z. b. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora prvotužena Z. b. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktnu parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku prvotužene Z. b. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenu na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time prvotužena Z. b. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82., 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje, protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

2. Utvrđuje se da je drugotužena P. b. Z. d.d. u razdoblju od 01.11.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja predmetnih ugovora drugotužena P. b. Z. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu

neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time drugotužena P. b. Z. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.11.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 12/05, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima, ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze u ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom drugotužene P. b. Z. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora drugotužena P. b. Z. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktnu parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku drugotužene P. b. Z. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time drugotužena P. b. Z. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

3. Utvrđuje se da je trećetužena E. & S. B. d.d. u razdoblju od 01.04.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora trećetužena E. & S. B. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time trećetužena E. & S. B. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.04.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima, ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom trećetužene E. & S. B. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora trećetužena E. & S. B. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktnu parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku trećetužene E. & S. B. d.d. o promjeni stope ugovorene

kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time trećetužena E. & S. B. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82., 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje, protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima.;

4. Utvrđuje se da je četvrtotužena R. A. d.d. u razdoblju od 01.01.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora četvrtotužena R. A. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time četvrtotužena R. A. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.01.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine, protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze u ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom četvrtotužene R. A. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora četvrtotužena R. A. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktno parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku četvrtotužene R. A. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time četvrtotužena R. A. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine od 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje, protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

5. Utvrđuje se da je petotužena H. A.-A.-B. d.d. u razdoblju od 01.06.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valutna klauzula uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora petotužena H. A.-A.-B. d.d. kao trgovac nije potrošače u

cijelosti informirala o svim bitnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time petotuzena H. A.-A.-B. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.06.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom petotuzene H. A.-A.-B. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora petotuzena H. A.-A.-B. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktno parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku petotuzene H. A.-A.-B. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time petotuzena H. A.-A.-B. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

6. Utvrđuje se da je šestotuzena O. b. H. d.d. u razdoblju od 01.09.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora šestotuzena O. b. H. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time šestotuzena O. b. H. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.09.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom šestotuzene O. b. H. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora

šestotuzena O. b. H. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktne parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku šestotuzene O. b. H. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time šestotuzena O. b. H. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

7. Utvrđuje se da je sedmotuzena S. G.-S. b. d.d. u razdoblju od 01.10.2004. godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora sedmotuzena S. G.-S. b. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time sedmotuzena S. G.-S. b. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.10.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom sedmotuzene S. G.-S. b. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora sedmotuzena S. G.-S. b. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktne parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku sedmotuzene S. G.-S. b. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time sedmotuzena S. G.-S. b. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

8. Utvrđuje se da je osmotuzena S. d.d. u razdoblju od 01.06.2004 godine do 31.12.2008. godine povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u

ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja predmetnih ugovora osmotužena S. d.d. kao trgovac nije potrošače u cijelosti informirala o svim potrebnim parametrima bitnim za donošenje valjane odluke utemeljene na potpunoj obavijesti, a tijekom pregovora i u svezi zaključenja predmetnih ugovora o kreditu, što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana, pa je time osmotužena S. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 01.06.2004. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine do 31.12.2008. godine protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima, te da je u razdoblju od 10.09.2003. godine do 31.12.2008. godine, a koja povreda traje i nadalje, povrijedila kolektivne interese i prava potrošača, korisnika kredita zaključujući ugovore o kreditima, koristeći u istima ništetne i nepoštene ugovorne odredbe u ugovorima o potrošačkom kreditiranju-ugovorima o kreditima, na način da je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja obveze po ugovorima o kreditima promjenljiva u skladu s jednostranom odlukom osmotužene S. d.d. i drugim internim aktima banke, a da prije zaključenja i u vrijeme zaključenja ugovora osmotužena S. d.d. kao trgovac i korisnici kreditnih usluga kao potrošači nisu pojedinačno pregovarali i ugovorom utvrdili egzaktno parametre i metodu izračuna tih parametara koji utječu na odluku osmotužene S. d.d. o promjeni stope ugovorene kamate, a što je imalo za posljedicu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana utemeljenoj na jednostranom povećanju kamatnih stopa, a sve na štetu potrošača, pa je time osmotužena S. d.d. postupila suprotno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 96/03) u razdoblju od 10.09.2003. godine do 06.08.2007. godine i to člancima 81., 82. i 90., a od 07.08.2007. godine pa nadalje protivno odredbama tada važećeg Zakona o zaštiti potrošača („Narodne novine“ br. 79/07, 125/07, 75/09, 79/09, 89/09, 133/09) i to člancima 96. i 97. Zakona o zaštiti potrošača te suprotno odredbama Zakona o obveznim odnosima;

9. Nalaže se svim tuženicima da prekinu s gore opisanim postupanjem te im se nalaže da u roku od 60 (šezdeset) dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, a kamatna stopa promjenljiva, na način da glavnica bude izražena u kunama u iznosu koji je isplaćen u fazi korištenja kredita i uz fiksnu kamatnu stopu, a u postotku koji je bio izrijekom naveden u sklopljenom potrošačkom ugovoru kao važeća stopa redovne kamate na dan sklapanja ugovora, jer će u suprotnom njihovu ponudu zamijeniti ova presuda;

10. Zabranjuje se tuženim bankama takvo ili slično postupanje u buduće.

11. Nalaže se tuženicima da u roku od 8 (osam) dana solidarno isplate tužitelju parnični trošak u iznosu od 441.875,00 kn.“

riješeno je:

„1. Odbacuje se dio tužbenog zahtjeva u dijelu kojim se traži da sud tuženim bankama naloži da u roku od 60 (šezdeset) dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe na način da glavnica bude vezana uz valutu EUR-o;

2. Odbacuje se dio tužbenog zahtjeva koji glasi:

„Nalaže se tuženim bankama da u roku od 60 (šezdeset) dana izmijene odredbe koje se odnose na pravo banke da jednostrano mijenjaju kamatnu stopu na način da ista bude ugovorena tako da budu utvrđeni egzaktni parametri i metoda izračuna tih parametara na temelju kojih banka izračunava i mijenja kamatnu stopu, a da svaki prosječni potrošač može izračunavati visinu kamatne stope te njezinu visinu u budućnosti odnosno da visina kamatne stope bude vezana uz varijabilni egzaktno određeni dio čija promjena je transparentno određiva svakome potrošaču plus fiksni dio koji čini bankarsku maržu, pri čemu formula za izračun kamatne stope ne smije biti nepovoljnija od sličnih kamatnih stopa u novougovorenim kreditima iste vrste.“

Presudom i rješenjem Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u Zagrebu Pž-7129/13-4 od 13. lipnja 2014. presuđeno je:

„I. 1. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u dijelu točke 1., 2., 3., 4., 5., 6., i 7. izreke i sudi:

Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja POTROŠAČ - HRVATSKI SAVEZ UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA za utvrđenje da su prvotuženik Z. B. d.d. u razdoblju od 1. travnja 2005. do 31. prosinca 2008., drugotuženik P. B. Z. d.d. u razdoblju od 1. studenog 2004. do 31. prosinca 2008., trećetuženik E. & S. B. d.d. u razdoblju od 1. travnja 2004. do 31. prosinca 2008., četvrtotuženik R. A. d.d. u razdoblju od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2008., petotuženik H. A.-A.-B. d.d. u razdoblju od 1. lipnja 2004. do 31. prosinca 2008., šestotuženik O. B. H. d.d. u razdoblju od 1. rujna 2004. do 31. prosinca 2008. i sedmotuženik S. G.-S. B. d.d. u razdoblju od 1. listopada 2004. do 31. prosinca 2008. povrijedili kolektivne interese i prava potrošača korisnika kredita koristeći u potrošačkim ugovorima o kreditima nepoštenu ugovornu odredbu kojom je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo.

2. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u točki 8., dijelu točke 9. i u dijelu točke 10. izreke koji se odnosi na osmotuženika S. d.d. i sudi:

Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja POTROŠAČ - HRVATSKI SAVEZ UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

- za utvrđenje da je osmotuženik S. d.d. u razdoblju od 1. lipnja 2004. do 31. prosinca 2008. povrijedio kolektivne interese i prava potrošača korisnika kredita koristeći u potrošačkim ugovorima o kreditima nepoštenu ugovornu odredbu kojom je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak, o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo,

- za utvrđenje da je osmotuženik S. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008. povrijedio kolektivne interese i prava potrošača korisnika kredita tako što je u potrošačkim ugovorima o kreditima koristio nepoštenu ugovornu odredbu kojom je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja ugovorne obveze promjenjiva u skladu s jednostranom odlukom osmotuženika S. d.d., o kojoj odredbi se nije pojedinačno pregovaralo, te

- da sud naloži osmotuženiku S. d.d. prekinuti s opisanim postupanjem i da mu zabrani takvo ili slično postupanje ubuduće.

II. Djelomično se odbijaju žalbe prvotuzenika Z. B. d.d., drugotuzenika P. B. Z. d.d., trećetuženika E. & S. B. d.d., četvrtotuzenika R. A. d.d., petotuzenika H. A.-A.-B. d.d., šestotuzenika O. B. H. d.d. i sedmotuzenika S. G.-S. B. d.d. kao neosnovane i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u dijelu točke 1., 2., 3., 4., 5., 6. i 7. izreke kojim se utvrđuje da su prvotuzenik Z. B. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., drugotuzenik P. B. Z. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., trećetuženik E. & S. B. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., četvrtotuzenik R. A. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., petotuzenik H. A.-A.-B. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., šestotuzenik O. B. H. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008. i sedmotuzenik S. G.-S. B. d.d. u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008., a koje povrede traju i nadalje, povrijedili kolektivne interese i prava potrošača korisnika kredita tako što u potrošačkim ugovorima o kreditima koriste nepoštenu ugovornu odredbu kojom je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja ugovorne obveze promjenjiva u skladu s jednostranom odlukom banke, o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo, a koja je ništetna.

III. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u dijelu točke 9. i u dijelu točke 10. izreke i sudi:

Odbija se tužbeni zahtjev kojim tužitelj traži da se prvotuzeniku Z. B. d.d., drugotuzeniku P. B. Z. d.d., trećetuženiku E. & S. B. d.d., četvrtotuzeniku R. A. d.d., petotuzeniku H. A.-A.-B. d.d., šestotuzeniku O. B. H. d.d. i sedmotuzeniku S. G.-S. B. d.d. naloži u potrošačkim ugovorima o kreditu prekinuti s korištenjem odredaba kojima je ugovorena valuta uz koju je vezana glavnica švicarski franak i da im zabrani takvo ili slično postupanje ubuduće, kao neosnovan.

IV. Djelomično se odbijaju žalbe prvotuzenika Z. B. d.d., drugotuzenika P. B. Z. d.d., trećetuženika E. & S. B. d.d., četvrtotuzenika R. A. d.d., petotuzenika H. A.-A.-B. d.d., šestotuzenika O. B. H. d.d. i sedmotuzenika S. G.-S. B. d.d. i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u dijelu točke 9. i u dijelu točke 10. izreke kojom se u potrošačkim ugovorima o kreditima prvotuzeniku Z. B. d.d., drugotuzeniku P. B. Z. d.d., trećetuženiku E. & S. B. d.d., četvrtotuzeniku R. A. d.d., petotuzeniku H. A.-A.-B. d.d., šestotuzeniku O. B. H. d.d. i sedmotuzeniku S. G.-S. B. d.d. nalaže prekinuti s korištenjem odredaba kojima je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja ugovorne obveze promjenjiva u skladu s njihovim jednostranim odlukama, o kojima se nije pojedinačno pregovaralo, i kojima im se zabranjuje takvo ili slično postupanje ubuduće.

V. Preinačuje se presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u točki 11. izreke i sudi:

1. Tužitelj POTROŠAČ - HRVATSKI SAVEZ UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA, prvotuženik Z. B. d.d., drugotuženik P. B. Z. d.d., trećetuženika E. & S. B. d.d., četvrtotuženik R. A. d.d., petotuženik H. A.-A.-B. d.d., šestotuženik O. B. H. d.d. i sedmotuženik S. G.-S. B. d.d. snose sami svoje parnične troškove.

2. Nalaže se tužitelju POTROŠAČ-HRVATSKI SAVEZ UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA naknaditi osmotuženiku S. d.d. parnične troškove u iznosu od 5.000,00 kn (pettisuća kuna), u roku od osam dana.

3. Odbija se zahtjev osmotuženika S. d.d. za naknadu parničnog troška za odgovor na tužbu.“

r i j e š e n o j e:

„Ukida se presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/12 od 4. srpnja 2013. u točki 9. izreke u dijelu koji glasi: „Nalaže se tuženicima da u roku od 60 (šezdeset) dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, a kamatna stopa promjenljiva, na način da glavnica bude izražena u kunama u iznosu koji je isplaćen u fazi korištenja kredita i uz fiksnu kamatnu stopu, a u postotku koji je bio izrijekom naveden u sklopljenom potrošačkom ugovoru kao važeća stopa redovne kamate na dan sklapanja ugovora, jer će u suprotnom njihovu ponudu zamijeniti ova presuda.“

Protiv drugostupanjske presude kojom je preinačenjem prvostupanjske presude djelomično odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na 1.- 7. tuženika, odnosno u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na 8.tuženika te protiv prvostupanjskog rješenja kojim je ukinuta prvostupanjska presuda, a bez vraćanja prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje, kao i odluke o parničnim troškovima (toč. I 1. i 2., III, V 1. i 2. izreke presude te izreka rješenja), tužitelj je pravodobno (12. kolovoza 2014.) podnio reviziju te 18. kolovoza 2014. njezinu dopunu, a iz razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 7., 8., 40., 154., 155., 219., 220. i 221.a. Zakona o parničnom postupku, bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 6., 11. i 12. Zakona o parničnom postupku, te pogrešne primjene materijalnog prava. Predloženo je stoga uvažavanjem revizije preinačiti pobijanu presudu odbijanjem žalbi tuženika i potvrđivanjem prvostupanjske presude uz naknadu parničnih troškova tužitelju.

Protiv drugostupanjske presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i VI. izreke presude), 1.tuženik je pravodobno (18. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 375. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanje revizije 1.tuženika te

ukidanje obih nižestupanijskih presuda i vraćanje predmeta prvostupanijskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv drugostupanijske presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanijska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i V1. izreke presude), 2.tuženik je pravodobno (4. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. i čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 109. st. 4. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi (12. kolovoza 2014.) i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažanjem revizije 2.tuženika preinačiti pobijanu presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega, podredno ukinuti pobijanu presudu u dijelu kojim je odbijena njegova žalba protiv prvostupanijske presude i u tom dijelu predmet vratiti drugostupanijskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv drugostupanijske presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanijska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i V1. izreke presude), 3.tuženik je pravodobno (14. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1.t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. i 12. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 109., 186. i 369. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanjem revizije 3.tuženika preinačiti pobijanu drugostupanijsku presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega uz dosuđenje mu parničnih troškova, podredno ukinuti obje nižestupanijske presude u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega i u tom dijelu predmet vratiti prvostupanijskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv drugostupanijske presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanijska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i V1. izreke presude), 4.tuženik je pravodobno (14. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. i 12. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 109., 186. i 338. st. 3. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a podredno i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanjem revizije 4.tuženika preinačiti pobijanu drugostupanijsku presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega, podredno ukinuti obje nižestupanijske presude u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega i u tom dijelu predmet vratiti prvostupanijskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanijska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i V1. izreke presude), 5.tuženik je pravodobno (14. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3.

Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 6. i 11. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 223. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanjem revizije 5.tuženika preinačiti pobijanu drugostupanjsku presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega uz naknadu mu parničnih troškova, podredno ukinuti obje nižestupanjske presude u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega i u tom dijelu predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv drugostupanjske presude kojom je djelomično potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i VI. izreke presude), 6.tuženik je pravodobno (14. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. i 12. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 109., čl. 186., čl. 196. i čl. 375. st. 1. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanjem revizije 6.tuženika preinačiti pobijanu drugostupanjsku presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega uz naknadu mu parničnih troškova, podredno ukinuti nižestupanjsku presudu u pobijanom dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega i u tom dijelu predmet vratiti drugostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Protiv drugostupanjske odluke kojom je djelomično potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na njega (toč. II, IV i VI. izreke presude), 7.tuženik je pravodobno (14. kolovoza 2014.) podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku, a zbog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. i 12. te čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 2., 109. i 186. Zakona o parničnom postupku te zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a opreza radi i reviziju iz čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku, smatrajući da odluka u sporu ovisi o određeno navedenim pravnim pitanjima, a koja da su važna za osiguranje jedinstvene primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Predloženo je uvažavanjem revizije 7.tuženika preinačiti pobijanu drugostupanjsku presudu odbijanjem u cijelosti tužbenog zahtjeva u odnosu na njega uz naknadu mu parničnih troškova.

Tužitelj nije odgovorio na revizije tuženika.

1., 6., 7. i 8. tuženici su odgovorili na reviziju tužitelja predloživši njezino odbijanje kao neosnovane, dok 2., 3., 4. i 5.tuženici nisu odgovorili na reviziju tužitelja.

Revizija tužitelja nije osnovana.

Revizije 1.-7. tuženika nisu osnovane.

Dopuštenost revizije:

Vrijednost predmeta ovog spora određena je od strane prvostupanjskog suda, a na temelju odredbe čl. 40. st. 3. Zakona o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 28/13 - dalje: ZPP) u iznosu 3,000.000,00 kuna.

Prema odredbi čl. 382. st. 1. t. 1. ZPP stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 200.000,00 kuna, dok prema odredbi čl. 382. st. 1. t. 3. ZPP stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako je drugostupanjska presuda donesena prema odredbama čl. 373.a i 373.b ZPP.

Predmet ovog spora je zaštita kolektivnih interesa potrošača. Suđenje u ovom postupku je u nadležnosti trgovačkog suda, sve u smislu odredbe čl. 132.c Zakona o zaštiti potrošača (NN 79/07, 125/07, 79/09 - dalje: ZPP), što znači da je za ocjenu dopuštenosti revizije iz čl. 382. st. 1. t. 1. a u svezi s odredbom čl. 497.a ZPP u ovom sporu potrebno da vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne drugostupanjske presude prelazi 500.000,00 kuna.

Prema odredbi čl. 37. st. 2. ZPP ako zahtjevi u tužbi proizlaze iz raznih osnova, ili pojedine zahtjeve ističu različiti tužitelji ili su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuženika, vrijednost predmeta spora se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva.

U konkretnom slučaju zahtjevi u tužbi su istaknuti protiv osam tuženika koji u ovom postupku imaju položaj suparničara u smislu odredbe čl. 196. st. 1. t. 2. i čl. 200. ZPP, zbog čega se utvrđena vrijednost predmeta ovog spora dijeli na ovaj broj tuženika, što znači da vrijednost zahtjeva u odnosu na svakog od tuženika ne prelazi iznos 500.000,00 kuna, propisan odredbom čl. 382. st. 1. t. 1. u svezi sa čl. 497.a ZPP kao vrijednosni minimum za dopuštenost revizije, što znači da prema vrijednosnom kriteriju iz prethodno citiranih odredbi ZPP revizija ne bi bila dopuštena.

Međutim kako je drugostupanjski sud pobijanu drugostupanjski odluku donio na temelju odredbe čl. 373.a ZPP, to su u ovom slučaju ostvarene pretpostavke iz odredbe čl. 382. st. 1. t. 3. ZPP za podnošenje tzv. redovne revizije.

U takvoj situaciji, a kada dakle postoje pretpostavke za podnošenje revizije iz čl. 382. st. 1. ZPP nema pretpostavki za podnošenje revizije iz st. 2. čl. 382. ZPP (tzv. izvanredna revizija), a time ni mogućnosti da ovaj sud postupa i odlučuje po revizijama tuženika podnesenim na temelju odredbe čl. 382. st. 2. ZPP, zbog čega se u nastavku obrazlaganja svoje odluke ovaj sud nema potrebe dalje osvrutati na razloge tuženika utemeljene na odredbi čl. 382. st. 2. ZPP.

U skladu s prethodno navedenim, a polazeći od odredbe čl. 392.a ZPP ovaj revizijski sud ispitao je pobijanu odluku samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijama i samo u granicama razloga određeno navedenih u revizijama.

Na reviziju tužitelja

O bitnim povredama odredaba parničnog postupka:

Prema odredbi čl. 373.a st. 1. ZPP drugostupanjski sud će presudom odbiti žalbu i potvrditi prvostupanjsku presudu, odnosno presudom će preinačiti prvostupanjsku presudu ako prema stanju spisa nađe: 1) da bitne činjenice među strankama nisu sporne ili 2) da ih je moguće utvrditi i na temelju isprava i izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave, odnosno izvedene dokaze.

Prema odredbi st. 2. tog čl. ZPP prigodom donošenja odluke iz st. 1. drugostupanjski sud je ovlašten uzeti u obzir i činjenice o postojanju kojih je prvostupanjski sud izveo nepravilan zaključak na temelju drugih činjenica koje je po njegovoj ocjeni pravilno utvrdio.

Prema odredbi st. 3. tog čl. ZPP u slučaju u kojem su ispunjeni uvjeti za donošenje presude iz st. 1. tog čl. ZPP, drugostupanjski sud može je donijeti i ako nađe da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP.

Drugostupanjski sud je upravo postupajući u skladu sa prethodno citiranom odredbom čl. 373.a ZPP, a nakon što je našao da je bitne činjenice relevantne za odluku u ovom sporu moguće utvrditi na temelju isprava koje se nalaze u spisu te dokaza izvedenih tijekom postupka, neovisno o tome što ih je prvostupanjski sud uzeo u obzir prilikom donošenja svoje odluke, djelomično preinačio prvostupanjsku presudu odbijanjem dijela tužbenog zahtjeva tužitelja u odnosu na 1.-7. tuženike te u cijelosti odbijanjem tužbenog zahtjeva u odnosu na 8.tuženika. Kako je dakle takva odluka drugostupanjskog suda upravo rezultat njegovog zakonskog ovlaštenja iz odredbe čl. 373.a ZPP, ovakvi revizijski navodi tužitelja a kojim se u tom pravcu pokušava osporiti pravilnosti pobijane presude ukazuju se bespredmetnim.

Osporavajući zakonitost pobijane odluke tužitelj se između ostalog pozvao i na revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP, pri čemu osim paušalnog pozivanja na taj razlog, određeno ne ukazuje u čemu bi se sastojala ta povreda, zbog čega ovaj sud ocjenjuje da nema potrebe ni osvrutati se na takav neobrazloženi navod.

Neosnovano se u reviziji tužitelja prigovora da u pobijanom odbijajućem dijelu, kako u odnosu na 1.-7. tuženike a posebno u odnosu na 8.tuženika, drugostupanjska presuda nema razloga o odlučnim činjenicama, a čime da je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP. Naprotiv pobijana presuda u tom dijelu sadrži jasne i razumljive razloge, a koji razlozi međusobno ne proturječe, te se i u tom dijelu pravilnost pobijane presude može ispitati, a o čemu će u nastavku obrazloženja ove presude biti riječi, a vezano za pitanje pravilnosti primijenjenog materijalnog prava.

Odlučujući o žalbi tuženika protiv prvostupanjske presude, drugostupanjski sud je polazeći od tužbenog zahtjeva kako ga je tužitelja konačno postavio u ovom sporu upravljenom na zaštitu kolektivnih interesa potrošača, pobijanim drugostupanjskim rješenjem ukinuo prvostupanjsku presudu u dijelu izreke a kojim je odlučeno izvan granica postavljenog tužbenog zahtjeva. Pri tome se drugostupanjski sud pravilno rukovodio odredbom čl. 2. st. 1. ZPP a kojom je propisano da u parničnom postupku sud odlučuje u granicama postavljenog tužbenog zahtjeva, što je međutim prvostupanjski sud zanemario a kada je odlučujući u ovom postupku presudio izvan granica postavljenog tužbenog zahtjeva. Zato se ovakvo postupanje

drugostupanjskog suda ne može ocijeniti nezakonitim, posebno ne kao prekoračenje tužbenog zahtjeva, a kako to tužitelj pogrešno smatra. Stoga nema ni bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 12. ZPP odnosno nema bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi sa čl. 369. st. 5. ZPP, a na koje tužitelj pogrešno upire. Pri tome treba reći i to da je pogrešno shvaćanje tužitelja da bi ukinuti dio izreke prvostupanjske presude predstavljao mjeru osiguranja - privremenu mjeru, a koju da je sud bio ovlašten odrediti po službenoj dužnosti u smislu odredbe čl. 342. st. 6. Ovršnog zakona, pošto je pitanje određivanja privremene mjere u ovakvoj vrsti postupaka uređeno odredbama već spomenutog ZPP kao posebnog zakona i baš čl. 139.

Donoseći pobijanu odluku na temelju odredbe čl. 373.a ZPP drugostupanjski sud ju je utemeljio kako na činjenicama tako i dokazima koje su stranke tijekom trajanja ovog postupka predložile odnosno na dokazima o kojima su se tijekom trajanja ovog postupka izjasnile, zbog čega tužitelj neosnovano u reviziji prigovara bitnoj povredi odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi sa čl. 7. st. 3. ZPP.

Prema odredbi čl. 8. ZPP koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka.

Prema odredbi čl. 220. ZPP dokazivanje obuhvaća sve činjenice koje su važne za donošenje odluke, a sud odlučuje o tome koje će od predloženih dokaza izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Prema odredbi čl. 221.a ZPP ako sud na temelju izvedenih dokaza (čl. 8.) ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Kako je drugostupanjski sud u donošenju pobijane odluke upravo i postupio u skladu sa odredbom čl. 8. u svezi sa čl. 220. ZPP, pri čemu nije primijenio a niti je imao potrebu primijeniti odredbu čl. 221.a ZPP, to je neosnovan tužiteljev revizijski prigovor bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi sa čl. 8., 220. i 221.a. ZPP.

Vrijednost predmeta ovog spora određena je od strane prvostupanjskog suda na temelju odredbe čl. 40. st. 4. ZPP (nakon što su tuženici prigovorili iznosu vrijednosti predmeta spora označenog u tužbi), a u odnosu na što drugostupanjski sud niti je, niti je mogao utjecati svojom odlukom, zbog čega je potpuno nejasno u čemu to tužitelj nalazi da bi u postupanju drugostupanjskog suda bila počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 40. ZPP. No kako je jednom određena vrijednost predmeta spora u ovakvom postupku nepromjenljiva, ista je bila osnova za određivanje parničnih troškova u ovom postupku, a o kojima je odlučeno na temelju odredbe čl. 154. i 155. ZPP, pa se ni u tom pogledu ne može govoriti o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi sa čl. 154. i 155. ZPP.

Revizijski navodi tužitelja kojima se osporavajući pravilnosti pobijane presude, sadržajno prigovara pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja su nedopušteni u revizijskom stupnju postupka kao što je ovaj, sve u smislu odredbe čl. 385. ZPP i kao takvi neodlučni.

O valutnoj klauzuli:

Predmet ovog spora je zaštita kolektivnih interesa potrošača koju tužitelj zahtjeva u smislu odredbi Zakona o zaštiti potrošača smatrajući da su odredbe iz ugovora o kreditu koje su tužene banke sklapale sa potrošačima u utuženim razdobljima, a kojim odredbama je bio ugovoren švicarski franak kao valuta uz koju je vezana glavnica, te ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom trajanja ugovornih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama tuženika, sadržajno bile nepoštene ugovorne odredbe o kojima se nije pojedinačno pregovaralo, čime da su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača.

Prvostupanjski sud prihvatio je takav tužbeni zahtjev tužitelja izrazivši pravno shvaćanje da ugovorne odredbe kojima su tužene banke glavnice iz ugovora o kreditu sklapanih sa potrošačima vezale uz tečaj švicarskog franka, te uz to u tim ugovorima ugovorile redovnu kamatnu stopu a koja je tijekom trajanja ugovornih obveza promjenljiva, u skladu sa jednostranim odlukama tuženika, su nepoštene odredbe kojima su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača, a posljedica čega je ništetnost takvih ugovornih odredbi.

Drugostupanjski sud je odlučujući o žabama stranaka, djelomično preinačio prvostupanjsku presudu te odbio tužbeni zahtjev tužitelja u dijelu kojim je ugovaranje švicarskog franka kao valute uz koju je vezana glavnica ocijenjeno povredom kolektivnih interesa i prava potrošača. Pri tome taj sud izražava pravno shvaćanje kako su ugovorne odredbe u ugovorima o kreditu a kojima je glavnica bila vezana uz tečaj švicarskog franka, a koje ugovore su tužene banke sklapale u spornim razdobljima sa klijentima - potrošačima, bile jasne, razumljive i uočljive i kao takve da se su bile izuzete od ispitivanja njihove poštenosti, sve u smislu odredbe čl. 85. Zakona o zaštiti potrošača/03 odnosno čl. 99. Zakona o zaštiti potrošača/09.

Osporavajući pravilnost takvog pravnog shvaćanja tužitelj u reviziji i dalje ustraje u tvrdnjama kako ugovorne odredbe a kojima su glavnice u ugovorima o kreditima sklapanim kod tuženih banaka u utuženim razdobljima bile vezane uz tečaj švicarskog franka, potrošačima nisu bile jasne niti razumljive, jer da su oni bili nedovoljno informirani o značaju i posljedicama sklapanja ugovora o kreditu sa tako ugovorenom valutnom klauzulom, a niti da su ih o tome u postupku pregovaranja, prije sklapanja ugovora o kreditu, službenici tuženih banaka na valjan način upozorili, u čemu vidi nepošteno postupanje tuženika.

Sporno razdoblje unutar kojeg su sklapani ugovori o kreditu od strane tuženih banaka uz ugovaranje švicarskog franka kao valute uz koju je vezana glavnica, okvirno je ono od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2008. (ovisno o pojedinoj tuženoj banci).

U tom razdoblju i baš do 6. kolovoza 2007. bio je na snazi Zakona o zaštiti potrošača (NN 96/03 - dalje: ZZZP/03), a od 7. kolovoza 2007. bio je na snazi novi Zakona o zaštiti potrošača (NN 79/07), izmijenjen i dopunjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača (NN 79/09) - koji je stupio na snagu 16. srpnja 2009. (dalje: ZZZP).

Odredbama čl. 81.-88. ZZZP/03 bilo je uređeno pitanje nepoštenih odredbi u potrošačkim ugovorima, odnosno kasnije odredbama čl. 96.-102. ZZZP.

Tako je odredbom čl. 81. st. 2. i 3. ZZP/03 bilo propisano da se ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo smatra nepoštenom ako, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, uzrokuje značajnu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu potrošača, time da se smatra da se o pojedinoj ugovornoj odredbi nije pojedinačno pregovaralo ako je ta odredba bila unaprijed formulirana od strane trgovca te zbog toga potrošač nije imao utjecaj na njezin sadržaj, poglavito ako se radi o odredbi unaprijed formuliranog standardnog ugovara trgovca.

Odredbom čl. 84. ZZP/03 bilo je propisano da nije dopušteno ocjenjivati jesu li poštene ugovorne odredbe o predmetu i cijeni, ako su te odredbe jasne, lako razumljive i lako uočljive.

Odredbama novog ZZP i baš odredbom čl. 96. st. 1. i 2. ZZP propisano je da ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo se smatra nepoštenom ako, suprotno načelu savjesnosti i poštenja, uzrokuje znatnu neravnotežu u pravima i obvezama ugovornih strana na štetu potrošača, time da se smatra da se o pojedinoj ugovornoj odredbi nije pojedinačno pregovaralo, ako je tu odredbu unaprijed formulirao trgovca, zbog čega potrošač nije imao utjecaj na njezin sadržaj, poglavito ako je riječ o odredbi unaprijed formuliranog standardnog ugovara trgovca.

Prema odredbi čl. 99. ZZP nije dopušteno ocjenjivati jesu li ugovorne odredbe o predmetu ugovora i cijeni poštene ako su te odredbe jasne, lako razumljive i uočljive.

Obzirom na rezultate provedenog postupka i utvrđenja iz pobijane presude donesene na temelju odredbe čl. 373.a ZPP a prema kojima proizlazi:

- da su odredbe kojima je glavnica vezana valutnom klauzulom za švicarski franak u ugovorima o kreditu koje su tužene banke sklapale sa potrošačima u utuženom razdoblju, bile jasno navedene u ugovorima, dakle takve odredbe bile uočljive,

- da je tekst tih ugovornih odredbi izrijekom sadržavao ugovorenu valutnu klauzulu, kojom se iznos glavnice kredita upravo vezuje uz tečaj švicarskog franka, dakle takve odredbe bile jasne i nedvosmislene, te

- da je iz takvog sadržaja ovih ugovornih odredbi a prema kojima se iznos glavnice kredita vezuje uz tečaj švicarskog franka, potrošačima bio potpuno jasan i razumljiv njihov smisao i njihova svrha, dakle takve odredbe bile razumljive,

a kod nesporne činjenice da su odredbe kojima se glavnica kredita vezuje uz švicarski franak, bile odredbe o predmetu ugovora, pravilna je ocjena iz pobijane presude da u takvim okolnostima, a polazeći od prethodno citirane odredbe čl. 84. ZZP/03 odnosno odredbe čl. 99. ZZP, nema mjesta ocjenjivati poštenost ovih ugovornih odredbi primjenom testa poštenosti, propisanog tim zakonskim odredbama.

No s obzirom na revizijske navode tužitelja kojima se i dalje ustraje na tvrdnjama o nerazumljivosti ugovornih odredbi kojima je glavnica kredita vezana valutnom klauzulom uz švicarski franak, a što tužitelj obrazlaže razlozima:

- da potrošači nisu imali potpunu predodžbu o stvaranom značaju i posljedicama ugovaranja valutne klauzule u švicarskim francima, a

- da im službenici tuženika nisu to na primjeren način objasnili niti ih informirali o značaju i posljedicama takvih ugovornih odredbi, baš kao i

- da su tužene banke imale saznanja o nestabilnosti švicarskog franka a na što da nisu upozorile potrošače prilikom sklapanja ugovora o kreditu uz valutnu klauzulu u istoj, već naprotiv nagovarali potrošače na sklapanje upravo takvih ugovora,

potrebno je u nastavku ovog obrazloženja osvrnuti se na iste.

Institut valutne klauzule u Republici Hrvatskoj uveden je odredbom čl. 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima (NN 3/94 – dalje: ZIDZOO) kojom je izmijenjena dotadašnja odredba čl. 395. Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91,73/91), a koji Zakon je stupio na snagu 22. siječnja 1994., sa retroaktivnom primjenom i na obvezne odnose koji su nastupili i prije stupanja na snagu tog Zakona, sve na temelju odredbe čl. 7. ZIDZOO.

Novi Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05,41/08 – dalje: ZOO) a koji je stupio na snagu 1. siječnja 2006. je odredbom čl. 22. također propisao valutnu klauzulu, a koji institut je u primjeni do danas.

Razlog zbog kojeg je uvedena valutna klauzula u naš pravni sustav je bilo nastojanje očuvanja realne vrijednosti novčane obveze ugovorene u valuti Republike Hrvatske, a sve kao posljedica dugogodišnjih negativnih iskustava vezanih uz visoku inflaciju i s tim u svezi enormnu deprecijaciju nekadašnje nacionalne valute (što je bilo prisutno sve do uvođenju kune kao nacionalne valute Republike Hrvatske 30. svibnja 1994.) a što je silno opterećivalo i ugrožavalo kako gospodarstvo ove države općenito tako i financijsku sigurnost svih pravnih subjekata pa i građana kao pojedinaca.

Upravo zato zakonom uveden institut valutne klauzule je općeprihvaćen od svih subjekata u ovom društvu i u svakodnevnoj je primjeni, pa je postala uobičajena praksa da se kod sklapanja pravnih poslova (ugovori: o kupoprodaji nekretnina, o zakupu, o najmu, o zajmu, o kreditu, o leasingu itd.) ugovorena cijena izračunava upravo na temelju tečaja kune u odnosu na određenu stranu valutu, dakle uz primjenu valutne klauzule. Zato se sa sigurnošću može reći da je ovaj institut apsolutno prepoznat i prihvaćen u našem društvu i kao takav se primjenjuje već dugi niz godina, uključujući i na pravne poslove kao što su ugovori o kreditu koje fizičke sobe sklapaju sa bankama.

Zbog toga je neprihvatljiva argumentacija tužitelja da korisnicima kredita kao potrošačima, koji su sklapali ugovore o kreditu sa valutnom klauzulom sa bankama kao trgovcima, nije bio razumljiv njezin sadržaj i posljedice koje iz nje proizlaze za potrošača. Naprotiv potrošačima je ova ugovorna odredba bila jako dobro poznata, uključujući i sve pravne posljedice koje ona proizvodi.

Točno je da je protiv ovakvog zakonskog rješenja bilo i onih koji su njime bili nezadovoljni, zbog čega je i bilo inicijativa za stavljanje izvan snage odredbe čl. 22. ZOO

(inicijativa saborskog zastupnika D. L.), o kojoj se međutim Vlada Republike Hrvatske dopisom od 25. kolovoza 2011. upućenom Predsjedniku Hrvatskog Sabora, baš kao i Odbor za zakonodavstvo Sabora Republike Hrvatske negativno očitovali. Također je vezano za nezadovoljstvo ovom zakonskom odredbom upućen i zahtjev Ustavnom sudu Republike Hrvatske radi ocjene njegove ustavnosti, o kojoj inicijativi se ta institucija do danas nije izjasnila.

Dakle u spornom razdoblju, a kada su ugovorima o kreditu ugovarane sporne odredbe kojima je glavnica kredita bila vezana valutnom klauzulom uz švicarski franak, je takvo postupanje bilo zakonito - utemeljeno na odredbi čl. 395. ZOO/91 odnosno nakon 1. siječnja 2006. na odredbi čl. 22. ZOO/05.

Razlog ugovaranja valutne klauzule u ugovoru o kreditu je taj da se putem nje pokušava očuvati stvarna vrijednost iznosa glavnice koji je potrošaču odobren tim ugovorom u kunskom iznosu, vezujući ga uz vrijednost „čvrste“ valute, u ovom slučaju švicarskog franka. Kako je to već prethodno rečeno takvo postupanje tuženih banaka, a koje ima zakonsko uporište u citiranim zakonskim odredbama, posljedica je lošeg iskustva sa dinarom, nekadašnjom „domaćom“ valutom zbog čega, unatoč dvadesetogodišnjoj relativnoj stabilnosti kune, i dalje postoji određeno nepovjerenje u domaću valutu.

Iz spisu predmeta priloženih ugovora o kreditu koje su tužene banke sklapale sa pojedinim klijentima, razvidno je da se uglavnom radilo o kreditima namijenjenim za kupnju nekretnina (pretežno stanova), što znači da se radilo o iznosima glavnice koji nisu bili zanemarivi, te takvi ugovori sklapani na duža vremenska razdoblja (10-15-20 pa i više godina). Čini se da bi svakoj punoljetnoj, odrasloj i prosječno opreznj osobi trebalo biti jasno da se tijekom tako dugog vremenskog razdoblja ne može očekivati da će prilike u društvu, posebno one ekonomske ostati neizmijenjene, a koje uz ostala društvena kretanja kako u našem okruženju tako i svijetu, neminovno utječu na vrijednost a time i tečaj valuta, kako nacionalne- kune, tako i drugih, svjetskih valuta kao što su EUR, švicarski franak, japanski Jen, US dolar i td.

Dakle pri sklapanju dugoročnog ugovora o kreditu potpuno je izvjesno, da po redovnom tijeku stvari unutar dužeg vremenskog razdoblja na koje je takav ugovor sklopljen, će izvjesno nastupiti određene, moguće i značajne promjene a koje će utjecati i odrediti konačnu cijenu iznosa tog kredita. Radi se o vrsti ugovora uz koje je uvijek prisutan znatni element aleatornosti, s kojim čimbenikom se uvijek mora računati prilikom sklapanja dugoročnog ugovora o kreditu, a to se odnosi i na ugovore o kreditu sklopljene sa tuženim bankama u spornim razdobljima obuhvaćenim ovim postupkom.

S druge strane ništa ne upućuje na to da su tužene banaka u vrijeme sklapanja spornih ugovora o kreditu imale saznanja odnosno mogle predvidjeti buduća kretanja na planu svjetske ekonomije a koja su kasniji bitno utjecala na porast vrijednosti švicarskog franka.

U razdoblju u kojem su sklapani sporni ugovori o kreditu recesija, a koja je kasnije utjecala na obezvrjeđivanje US dolara, pa i EUR, a istovremeno utjecala na porast vrijednosti švicarskog franka, nije bila prisutna. Naime svjetska financijska kriza 2007. započela je u Sjedinjenima Američkim državama (pojavom „mjehura“ na tržištu nekretnina te se prenijela

na bankarski i cijeli financijski, a potom i realni sektor), te se nastavila 2008. i 2009. velikom dužničkom krizom a koja je dramatične razmjere dosegla 2010.

Takvu krizu tužene banke izvjesno nisu mogle predvidjeti niti s njom računati u spornom razdoblju, a niti u razdoblju 2004.-2008. na temelju tih, tada nepoznatih okolnosti, ciljano kreirati kreditnu politiku negativno usmjerenu prema potrošačima, a kako to tužitelj sugerira.

U utuženom razdoblju a kada su tužene banke sklapale ugovore o kreditu sa valutnom klauzulom u švicarskim francima je tečaj te valute u odnosu na kunu bio relativno stabilan i imao slične trendove kretanja kao i što je bilo sa tečajem EUR-a odnosno US dolara u odnosu na kunu. Tako prema podacima Hrvatske narodne banke o kretanju tečaja kune u odnosu na pojedine strane valute u razdoblju 2004.- 2008. je razvidno:

da je tijekom 2004.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,913620 u siječnju, do 4,791358 u kolovozu, te 4,919042 u prosincu;
- vrijednost EUR-a varirala od 7,693386 u siječnju, do 7,369198 u kolovozu, te 7,547836 u prosincu;
- vrijednost US dolara varirala od 6,096698 u siječnju, do 6,048856 u kolovozu, te 5,637421 u prosincu;

da je tijekom 2005.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,891357 u siječnju, do 4,731222 u kolovozu, te 4,775699 u prosincu;
- vrijednost EUR-a varirala od 7,561546 u siječnju, do 7,347799 u kolovozu, te 7,390093 u prosincu;
- vrijednost US dolara varirala od 5,747653 u siječnju, do 5,982856 u kolovozu, te 6,232461 u prosincu;

da je tijekom 2006.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,761345 u siječnju, do 4,614575 u kolovozu, te 4,608204 u prosincu;
- vrijednost EUR-a varirala od 7,378070 u siječnju, do 7,276358 u kolovozu, te 7,355022 u prosincu;
- vrijednost US dolara varirala od 6,099054 u siječnju, do 5,679723 u kolovozu, te 5,565730 u prosincu;

da je tijekom 2007.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,562119 u siječnju, do 4,464012 u kolovozu, te 4,410997 u prosincu;
- vrijednost EUR-a varirala od 7,367082 u siječnju. do 7,311674 u kolovozu, te 7,315282 u prosincu;

- vrijednost US dolara varirala od 5,662543 u siječnju, do 5,366679 u kolovozu, te 5,022677 u prosincu;

da je tijekom 2008.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,516125 u siječnju, do 4,437266 u kolovozu, te 4,669888 u prosincu;

- vrijednost EUR-a varirala od 7,326929 u siječnju, do 7,196063 u kolovozu, te 7,196956 u prosincu;

- vrijednost US dolara varirala od 4,987008 u siječnju, do 4,797094 u kolovozu, te 5,377415 u prosincu;

da je tijekom 2009.:

- vrijednost švicarskog franka varirala od 4,930391 u siječnju, do 4,802812 u kolovozu, te 4,850202 u prosincu;

- vrijednost EUR-a varirala od 7,362986 u siječnju, do 7,322721 u kolovozu, te 7,292240 u prosincu;

- vrijednost US dolara varirala od 5,529454 u siječnju, do te 5,140614 u kolovozu, te 4,979623 u prosincu;

Iz ovih podataka nameće se zaključak kako je valuta švicarski franak u spornom razdoblju uglavnom imala stabilni tečaj u odnosu na kunu, sa blagim trendom gubitka vrijednosti sve do 2009., a kada se ovaj trend postepeno počeo mijenjati u obrnutom smjeru, što je međutim bilo i sa ostalim usporednim valutama iz prethodnog prikaza. Upravo polazeći od ovog prikaza kretanja tečaja kune u odnosu na švicarski franak, EUR te US dolar, ne može se prihvatiti stajalište tužitelja da su banke u utuženom razdoblju sklapanja ugovora o kreditu sa valutnom klauzulom u švicarskim francima znale odnosno mogle znati o budućoj ekspanziji tečaja te valute, a do čega je došlo od kraja 2010. na dalje, pošto na to u spornom razdoblju ništa nije ukazivalo.

Razmišljanja tužitelja da su banke poticale potrošače na sklapanje ugovora o kreditu sa valutnom klauzulom u švicarskim francima zato što ime je bila poznata monetarna politika Hrvatske narodne banke o očuvanju isključivo tečaja kune prema EUR a ne i u odnosu na druge valute, a sve zbog skorog ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, je neprihvatljivo. Ovo posebno što iz prethodno navedenih podataka o tečajevima pojedinih valuta u odnosu na kunu u spornom razdoblju, je očito da je kretanje tečaja svih prikazanih valuta, uključujući EUR i švicarski franak imao gotovo jednak trend kretanja, bez ikakvih naznaka da bi onaj kune prema EUR-u imao drukčiju sudbinu. Dakle nema mjesta prigovoru da su službenici tuženih banaka a koji su ugovarali sa potrošačima ugovore o kreditu, namjerno propustili upozoriti ih na budući porast vrijednosti te valute.

Kada se ovome doda činjenica da je u vrijeme sklapanje ovih ugovora o kreditu početna kamatna stopa, premda ugovorena kao promjenljiva, bila niža od one u ugovorima o kreditu sklopljenim u kunama ili uz valutnu klauzulu uz primjenu EUR-a, onda je lako objasniti zašto je potrošačima bilo prihvatljivije sklapanje ugovora o kreditu uz valutnu klauzulu uz primjenu švicarskog franka, bez potrebe da službenici tuženih banaka u tom smislu na njih utječu.

Pri tome treba imati na umu i to da u tom razdoblju potrošačima nije bilo onemogućeno sklapanje ugovora o kreditu i u kunama, odnosno uz valutnu klauzulu vezanu uz drugu inozemnu valutu, npr. EUR, no oni su se slobodnom voljom opredijelili upravo za ugovore o kreditu sa valutnom klauzulom u švicarskim francima, što je bio odraz njihove slobodne volje i odabira u konkretnim okolnostima, a za što pak nije bilo nikakvih zakonskih zapreka.

Ulogu i značaj Hrvatske narodne banke, odnosno njezine navodne propuste u kontroliranju poslovanja tuženih banaka u spornom razdoblju, nema potrebe ocjenjivati, a kada ta banka nije stranka u ovom postupku. Baš zato ukazivanje tužitelja u dopuni revizije na brošuru Austrijske nacionalne banke od 31. siječnja 2006. kojom je ta banka navodno upozoravala austrijske potrošače na rizičnost sklapanja ugovora o kreditu sa valutnom klauzulom u švicarskim francima nije od značaja za ovaj spor, posebno što se faktično radi o dostavljanju novih dokaza u revizijskom stupnju postupka, a što u svakom slučaju nije dopušteno.

Pokušavajući dovesti u pitanje pravilnost pobijane presude glede razumljivosti a time dopuštenosti ugovornih odredbi iz ugovora o kreditu kojima je u spornom razdoblju ugovorena valutna klauzula vezana uz tečaj švicarskog franka, tužitelj se poziva na pravno shvaćanje Suda Europske unije izraženo u presudi C-26/13 a koja da se referira na primjenu Direktive 93/13 EEZ od 5. travnja 1993., kao i na presudu Vrhovnog suda Austrije br. 80b66/12 te presudu Kurie GPJ 2/2014 a u kojima da je u odnosu na pitanje ugovorene valutne klauzule u ugovorima o kreditu izraženo pravno shvaćanje suprotno onom zauzetom u pobijanoj presudi.

Prije upuštanja u odgovor na ove revizijske navode ovaj sud smatra potrebnim načelno navesti slijedeće:

Ovaj postupak radi zaštite kolektivnih interesa potrošača vezano za odredbe iz ugovora o kreditu sklopljenih između tuženih banaka i potrošača uz primjenu valutne klauzule u švicarskim francima u razdoblju 2004.-2008. (ovisno o pojedinoj tuženoj banci), odnosno vezano za odredbe iz ugovora o kreditu sklopljenih između tuženih banaka i potrošača uz ugovorenu promjenljivu kamatnu stopu u razdoblju 2003.-2008. (ovisno o pojedinoj tuženoj banci), pokrenut je tužbom podnesenom 4. travnja 2012.

Republika Hrvatska postala je punopravnom članicom Europske unije 1. srpnja 2013. od kada pravo Europske unije čini dio njezinog pravnog poretka i mora se primjenjivati, dapače to pravo je nadređeno onom nacionalnom. Takva obveza primjene prava Europske unije postoji u odnosu na sve one pravne odnose koji su u području primjene prava Europske unije, a koji odnosi su nastali nakon ulaska Republika Hrvatske u Europsku uniju.

Pitanje zaštite kolektivnih interesa potrošača jest u području primjene prava Europske unije i regulirano je uz ostalo Direktivom Vijeća 93/13 EEZ od 5. travnja 1993. o ugovornim odredbama u potrošačkim ugovorima koje se protive načelu savjesnosti i poštenja (nepoštenim odredbama) - dalje: Direktiva 93/13 EEZ, a čije odredbe su implementirane u nacionalno zakonodavstvo Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača (NN 78/12), te se primjenjuju kao nacionalni propis.

Međutim na pravne odnose i sporove proizašle iz njih a koji su nastali prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, a na koje se dakle neposredno ne primjenjuje pravo Europske unije, postoji međutim obveza hrvatskih sudova da tumače nacionalno pravo u duhu prava Europske unije i sveopće njezine pravne stečevine (što uključuje uz ostalo i praksu Suda Europske unije), na što se Republika Hrvatska obvezala sklapanjem Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, a koji je bio u primjeni od 2005.

Dakle na konkretni predmet spora a obzirom na vrijeme njegovog pokretanja, kao i razdoblje u odnosu na koje se traži zaštita kolektivnih interesa potrošača, ima se primjenjivati nacionalni propis, uz njegovo tumačenje u duhu prava Europske unije.

Već prethodno je, u razmatranju revizijskih navoda tužitelja, prihvaćajući razlog iz pobijane presude, ovaj sud ocijenio da ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli vezanoj uz švicarski franak u ugovorima o kreditu, a koje ugovore su sklapale tužene banke u spornom razdoblju, su bile ne samo uočljive i jasne već i razumljive, pošto je na temelju istih potrošačima bilo potpuno jasno da će se tijekom trajanja kredita iznos glavnice obračunavati primjenom tečaja švicarskog franka u odnosu na kunu, a zbog čega te ugovorne odredbe i ne podliježu testu poštenosti, sve u skladu sa odredbom čl. 84. ZZP/03 odnosno odredbom čl. 99. ZZP.

Takvo zakonsko rješenje kao dopušteno predviđeno je i odredbom čl. 4. st. 2. Direktive 93/13 EEZ, a prema kojoj ugovorne odredbe ako su jasno i razumljivo sastavljene ne podliježu ocjeni poštenosti, a od čega je i polazio Sud Europske unije u obrazlaganju razloga svog stajališta izraženog u presudi C-26/13. Očito je dakle da je primjena i tumačenje odredbe čl. 84. ZZP/03 odnosno odredbe čl. 99. ZZP a kako je to učinjeno od strane drugostupanjskog suda je u skladu sa onim Suda Europske unije.

Inače, presudu C-26/13 od 30. travnja 2014. Sud Europske unije donio je odlučujući o zahtjevu za prethodno odlučivanje („preliminary ruling procedure“) upućenog od strane Kurije - mađarskog suda u predmetu GPJ 2/2014 u smislu odredbe čl. 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Spor pred mađarskim sudom vođen je vezano za pitanje dopuštenosti odredbi o valutnoj klauzuli vezanih uz švicarski franak sadržanih u ugovoru o kreditu, a na temelju kojih je su banke iznos odobrene glavnice kredita obračunavale i isplaćivale potrošaču na temelju kupovnog tečaja švicarskog franka, dok su obračun otplatnih obroka kredita vršile na temelju prodajnog tečaja švicarskog franka, dakle bitno različitih tečaja, svaljujući tečajnu razliku na teret potrošača.

Iz navedenog je jasno da činjenični supstrat opisanog mađarskog i ovog predmeta nije istovjetan, te se međusobno i ne mogu uspoređivati niti dovoditi u vezu.

Isto je sa presudom Vrhovnog suda Austrije br. 80b66/12 a u kojem su sporne bile ugovorne odredbe kojima je kreditna obveza ugovorena uz valutnu klauzulu u švicarskim francima zamijenjena valutnom klauzulom u japanski Jen., pa ni ova pravna situacija nije istovjetna ovoj u spisu predmeta, a time nema ni značaj za odluku u ovom sporu, a koji joj tužitelj pokušava pripisati.

Na temelju svega prethodno obrazloženog ovaj sud prihvaća ocjenu iz pobijane drugostupanjske presude da su ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli u švicarskim francima u ugovorima o kreditu sklapanim od tuženih banaka u spornom razdoblju bile razumljive, zbog čega nema ni pretpostavki za ispitivanje njihove poštenosti, a time ni razloga za njihovom ništetnosti, zbog čega je u tome dijelu odbijanjem tužbenog zahtjeva materijalno pravo pravilno primijenjeno.

O promjenljivoj kamatnoj stopi iz ugovora o kreditu 8.tuženika:

Odlučujući o zahtjevu tužitelja za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koju zahtjeva u smislu odredbi Zakona o zaštiti potrošača, uz ostalo i vezano za odredbe ugovora o kreditu kojima je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom trajanja ugovornih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama 8.tuženika, prvostupanjski sud prihvatio je takav tužbeni zahtjev tužitelja i u odnosu na tog tuženika, izrazivši pravno shvaćanje da se radilo o nepoštenim odredbe kojima su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača, a posljedica čega je ništetnost takvih ugovornih odredbi.

Drugostupanjski sud uvaživši žalbu 8.tuženika, preinačio je prvostupanjsku presudu te je odbio u cijelosti tužbeni zahtjev u odnosu na njega, dakle i u dijelu koji se odnosi na odredbe ugovora o kreditu kojima je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom trajanja ugovornih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama 8.tuženika, ocijenivši da su odredbe iz ugovora o kreditu glede ugovorene promjenljive kamatne stope, a koje je 8.tuženik sklapao sa potrošačima u razdoblju od 10. rujna 2003. do 31. prosinca 2008. bile ne samo uočljive i jasne već i razumljive. U skladu s tim imaju se izuzete od ispitivanja njihove poštenosti, sve u smislu odredbe čl. 85. ZZP/03 odnosno čl. 99. ZZP.

Osporavajući pravilnost takvog pravnog shvaćanja tužitelj u reviziji, osim prigovara procesne naravi u smislu nepostojanja razloga o odlučnim činjenicama (čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP), a o kojima je bilo riječi u početnom dijelu ove odluke, i dalje ustraje u tvrdnjama kako ugovorne odredbe a kojima je 8.tuženik regulirao pitanje promjenljive kamatne stope nisu razumljive, a zbog čega da podliježu testu poštenosti.

Ugovori o kreditu koje je 8.tuženik sklapao u spornom razdoblju sadržavali su uz ostalo i odredbu o ugovornim kamatama, a koja je po svojoj pravnoj naravi cijena tog kredita.

Odredbom čl. 84. ZZP/03 bilo je propisano da nije dopušteno ocjenjivati jesu li poštene ugovorne odredbe o predmetu i cijeni ako su te odredbe jasne, lako razumljive i lako uočljive. Odnosno prema odredbi čl. 99. ZZP nije dopušteno ocjenjivati jesu li ugovorne odredbe o predmetu ugovora i cijeni poštene ako su te odredbe jasne, lako razumljive i uočljive.

U ugovorima o kreditu koje je 8.tuženik sklapao u utuženom razdoblju, pitanje ugovorne kamate bilo je regulirano na slijedeći način:

„kamatna stopa određena je kao redovna sukladno Odluci o kamatama i naknadama Kreditora (na dan sklapanja ugovora iznosila 4,90%) i promjenljiva, vezana uz tromjesečni LIBOR za CHF uvećan za troškove pribavljanja sredstava i kamatnu mrežu Kreditora.

Usklađivanje kamatne stope obavlja se na kalendarske kvartale sukladno tromjesečnim promjenama LIBORA za CHF, kao i sukladno promjenama troška pribavljanja sredstava i kamatnu mrežu Kreditora.

Kamata se obračunava u CHF mjesečno, po proporcionalnoj dekurzivnoj metodi“

Tako formulirana ugovorna odredba o promjenljivoj kamatnoj stopi po svojem sadržaju ispunjavala je upravo sve one pretpostavke koje su naknadno propisane odredbom čl. 10. st. 2. t. f. Zakona o potrošačkom kreditiranju (NN 75/09 - stupio na snagu 1. siječnja 2010. - dalje: ZPK) a kojom odredbom je uz ostalo određeno koje informacije moraju biti uključene u ugovore o kreditu, a posebno odredbom čl. 11.a Izmijenjenog Zakona o potrošačkom kreditiranju (NN 112/12), a kojom je određeno u slučaju ugovaranje promjenljive kamatne stope, što sve je vjerovnik dužan definirati.

Ovakva formulacija ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi naravno da ne omogućava potrošaču da već u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu može znati kolika će ta kamatna stopa iznositi tijekom trajanja ugovorenog vremena kredita. No jasno ga informira o kojim će to parametrima ovisiti visina kamatne stope, kako se oni kreiraju te što utječe na njih. To pak znači da takvim načinom definiranja promjenljive kamatne stope je potrošač u vrijeme ugovaranja kredita u mogućnosti da razumije razloge i uzroke zbog kojih će dolaziti do promjene kamatne stope tijekom trajanja kreditnog razdoblja, a što u konačnici i definira cijenu tog kredita. Zato je prihvatljiva ocjena iz pobijane presude da su ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi a kako su bile uređene ugovorima o kreditu u spornom razdoblju od 8.tužene banke bile razumljive, a zbog čega je pravilno i ocijenjeno da zbog toga iste i ne podliježu testu poštenosti propisanom prethodno navedenim odredbama čl. 84. ZZZP/03 i čl. 99. ZZZP. Stoga su neosnovani revizijski navodi tužitelja o pogrešnoj primjeni materijalnog prava vezano za odbijanje i tog dijela tužbenog zahtjeva u odnosu na 8.tuženu banku.

O drugostupanjskom rješenju kojim je ukinuta toč. 9. izreke prvostupanjske presude:

Zaštita kolektivnih interesa potrošača ostvaruje se u parničnom postupku pred trgovačkim sudom, koji postupuje na temelju podnesene tužbe i u njoj postavljenog tužbenog zahtjeva.

Dakle, radi o postupku koji se u procesnom smislu vodi prema odredbama ZPP.

Odredbom čl. 2. st. 1. ZPP propisano je da u parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljani u postupku.

Tužitelj je podneskom od 5. prosinca 2012. (list 715-722 spisa) postavio konačni tužbeni zahtjev u odnosu na sve tuženike, a kojim je uz ostalo i podložio kao mjere osiguranja:

- naložiti tuženim bankama da u roku 60 dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, na način da glavnica bude izražena u kunama ili vezana uz valutu EUR, a sve to po tečaju kune ili EUR u odnosu na švicarski franak na dan isplate kredita iz potrošačkog ugovora,

- naložiti tuženim bankama da u roku 60 dana izmijene odredbe koje se odnose na pravo banke da jednostrano mijenjaju kamatnu stopu na način da ista bude ugovorena tako da budu utvrđeni egzaktni parametri i metoda izračuna tih parametara na temelju kojih banka izračunava i mijenja kamatnu stopu, a da svaki prosječni potrošač može izračunati visinu kamatne stope te njezinu visinu u budućnosti odnosno da visina kamatne stope bude vezana uz varijabilni egzaktno određeni dio čija promjena je transparentno određiva svakom potrošaču plus fiksni dio koji čini bankarsku maržu, pri čemu formula za izračun kamatne stope ne smije biti nepovoljnija od sličnih kamatnih stopa u novougovorenim kreditima iste vrste.

Odlučujući o zahtjevu tužitelja, prvostupanjski sud je ocjenjujući osnovanima zahtjev tužitelja upravljen na pružanje im zatražene zaštita kolektivnih interesa potrošača, uz ostalo a pozivom na odredbu čl. 136. toč. 2. ZZP, u toč. 9. izreke prvostupanjske presude naložio tuženicima da prekinu sa takvim postupanjem te im naložio da u roku od 60 dana ponude potrošačima izmjene ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, a kamatna stopa promjenljiva, na način da glavnica bude izražena u kunama u iznosu koji je isplaćen u fazi korištenja i uz fiksnu kamatnu stopu, a u postotku koji je bio izrijekom naveden u sklopljenom potrošačkom ugovoru kao važeća stopa redovne kamate na dan sklapanja ugovora, jer će u suprotnom njihovu ponudu zamijeniti ta presuda.

Ujedno je rješenjem odbacio tužbu u dijelu tužbenog zahtjeva kojim je traženo da se tuženim bankama naloži da u roku od 60 dana ponude potrošačima izmjenu ugovorne odredbe na način da glavnica bude vezana uz valutu EUR, te da u roku od 60 dana izmijene odredbe koje se odnose na pravo banke da jednostrano mijenjaju kamatnu stopu na način da ista bude ugovorena tako da budu utvrđeni egzaktni parametri i metoda izračuna tih parametara na temelju kojih banka izračunava i mijenja kamatnu stopu, a da svaki prosječni potrošač može izračunati visinu kamatne stope te njezinu visinu u budućnosti odnosno da visina kamatne stope bude vezana uz varijabilni egzaktno određeni dio čija promjena je transparentno određiva svakom potrošaču plus fiksni dio koji čini bankarsku maržu, pri čemu formula za izračun kamatne stope ne smije biti nepovoljnija od sličnih kamatnih stopa u novougovorenim kreditima iste vrste.

Protiv ovog rješenja tužitelj nije izjavio žalbu.

Odlučujući o žalbama tuženih banaka, drugostupanjski sud je uz ostalo rješenjem ukinuo prvostupanjsku presudu u dijelu kojim je tuženim bankama bilo naloženo da u roku od 60 dana ponude potrošačima izmjene ugovorne odredbe kojom je određeno da je iznos glavnice kreditne obveze vezan uz valutu švicarski franak, a kamatna stopa promjenljiva, na način da glavnica bude izražena u kunama u iznosu koji je isplaćen u fazi korištenja i uz fiksnu kamatnu stopu, a u postotku koji je bio izrijekom naveden u sklopljenom potrošačkom ugovoru kao važeća stopa redovne kamate na dan sklapanja ugovora, jer će u suprotnom njihovu ponudu zamijeniti ta presuda. Takvu odluku drugostupanjski sud temelji na odredbi čl. 369. st. 5. ZPP ocjenjujući da je u tom dijelu prvostupanjski sud svojom presudom prekoračio tužbeni zahtjev tužitelja.

Tužitelj u reviziji osporava pravilnost drugostupanjskog rješenja smatrajući da se radilo o izrečenim mjerama radi uklanjanja štetnih posljedica određenim od prvostupanjskog suda, a na što da je taj sud bio ovlašten u smislu odredbe čl. 136. toč. 2. ZZZP, a zbog čega se nije radilo o prekoračenju tužbenog zahtjeva, a time ni pretpostavki za primjenu odredbe čl. 369. st. 5. ZZZP.

Odredbom čl. 136. ZZZP propisano je da ako utvrdi da je tužbeni zahtjev osnovan, sud će odlukom:

1) utvrditi čin povrede propisa o zaštiti potrošača iz čl. 131. st. 1. tog Zakona i precizno ga definirati,

2) narediti tuženiku da prekine s postupanjem koje je protivno propisima o zaštiti potrošača iz čl. 131. st. 1. tog Zakona, te narediti mu da ukoliko je to moguće, usvoji mjere koje su potrebne za uklanjanje štetnih posljedica koje su nastale zbog njegovog protupravnog ponašanja i

3) zabraniti mu takvo ili slično ponašanje ubuduće.

Odredba toč. 2. tog članka ne daje ovlast sudu da po službenoj dužnosti izriče mjere osiguranja, izvan okvira postavljenog tužbenog zahtjeva, a kako to tužitelj pogrešno smatra. Naprotiv iz sadržaja ali i smisla te odrede, a polazeći od načela dispozicije, jednog od temeljnih procesnih načela parničnog postupka a koji podrazumijeva da se parnični sud kreće isključivo u okviru postavljenog tužbenog zahtjeva, proizlazi da sud može prihvatiti samo predložene mjere osiguranja, ali ne ih i sam odrediti mimo postavljenog zahtjeva tužitelja. Suprotno tumačenje ove odredbe, značilo bi uvođenje načela oficioznosti i inkvizitornosti u parnični postupak i kada za to nema pretpostavki propisanih odredbom čl. 3. st. 3. ZZZP.

Dakle kada je prvostupanjski sud odbacio tužbu u dijelu zahtjeva kojim je tužitelj bio predložio određene mjere radi uklanjanja štetnih posljedica, onda taj isti sud nije imao mogućnost određivanja nekih drugih mjera, izvan onih predloženih, a kako je to međutim učinio prvostupanjski sud određuju po svom nahođenju druge mjere.

Stoga je pravilno drugostupanjski sud takvo postupanje prvostupanjskog suda i u tom pravcu donesenu odluku ocijenio kao prekoračenje tužbenog zahtjeva, te primjenom odredbe čl. 369. st. 5. ZZZP u tom dijelu ukinuo prvostupanjsku presudu.

Treba reći i to da mjere osiguranja o kojim govori odredaba čl. 136. toč. 2. ZZZP nisu po svojoj pravnoj naravi privremene mjere, zbog čega je pozivanje tužitelja na odredbu čl. 342. Ovršnog zakona (NN 112/12) u pravcu argumentiranja osnovanosti ovih revizijskih navoda pogrešno. U postupcima zaštite kolektivnih interesa potrošača pitanje određivanja privremenih mjera uređeno je odredbom čl. 139. ZZZP.

O parničnim troškovima:

Suprotno revizijskim navodima tužitelja, tužene banke u ovom postupku nemaju položaj jedinstvenih suparničara u smislu odredbe čl. 201. ZZZP, već su formalni suparničari u smislu odredbe čl. 196. st. 1. t. 2. i čl. 200. ZZZP, u skladu s čim je pravilno drugostupanjski

sud odlučujući o troškovima ovog postupka, a polazeći od utvrđene vrijednost predmeta spora u iznosu 3,000.000,00 kuna, u odnosu na svakog od osam tuženika kao vrijednost predmeta spora utvrdio u iznosu 375.000,00 kuna, te obzirom na djelomični uspjeh/neuspjeh tužitelja odnosno 1.-7.tuženih banaka u ovom u sporu, te uspjeh 8.tužene banke u ovom sporu, odlučio o parničnim troškovima sve na temelju odredbe čl. 154. st. 1. i 2. ZPP.

Na revizije tuženika 1.-7.

O procesno-pravnim prigovorima:

Osporavajući zakonitost drugostupanjske u presude u dijelu kojim je u odnosu na njih prihvaćen tužbeni zahtjev, 1.-7.tužene banke u svojim revizijama kao revizijske razloge navode brojne bitne povrede odredaba parničnog postupka vezano uz koje treba reći slijedeće:

Prema odredbi čl. 7. ZPP stranke su dužne iznijeti činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i predložiti dokaze kojima se utvrđuju činjenice, a prema odredbi čl. 220. st. 2. ZPP sud odlučuje koje će od predloženih dokaza izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Kako su upravo postupajući u smislu citiranih odredbi nižestupanjski sudovi ocijenili nepotrebnim izvođenje dokaza saslušanjem dijela predloženih svjedoka, uključujući i onog dr. Željka Rohatinskog, pri čemu su svoju odluku o činjenicama koje su ocijenili dokazanim utemeljili na ocjeni izvedenih dokaza, kako svakog pojedinačno tako i svih zajedno te na temelju rezultata provedenog postupka, sve u smislu odredbe čl. 8. ZPP, to takvim postupanjem nije tuženicima onemogućeno raspravljanje, a time niti počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP a kako to 1.tuženik pogrešno smatra, a niti bitna povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 7., 8. i 220. ZPP.

Pobijana presuda upravo sadrži razloge o svim odlučnim činjenicama vezano za prihvaćeni dio tužbenog zahtjeva u odnosu na ove tuženike, zbog čega je ta presuda razumljiva i može se ispitati, pa se već sada, generalno govoreći može reći da pobijana presuda nije opterećena bitnom povredom odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP.

Premda će u daljnjem obrazlaganju presude a vezano za pitanje pravilnosti primijenjenog materijalnog prava, ovaj sud obrazložiti zbog čega prihvaća pravilnosti iznesenih razloga nižestupanjskog suda o nepoštenosti, a time i ništetnosti ugovornih odredbi o promjenljivim kamatnim stopama u ugovorima o kreditu ovih tuženih banaka sklapanih sa potrošačima u spornim razdobljima, već sada treba reći da toč. II i IV izreke pobijane presude, a koje treba sagledati kao cjelinu a ne odvojeno, nisu nerazumljive niti ostavljaju bilo kvaku nejasnoću glede njihovog tumačenja.

Dakle toč. II i IV izreke pobijane presude su jasno formulirane i kao takve ne isključuju daljnje postupanje i primjenu odredbi Zakona o potrošačkom kreditiranju uključujući njegove izmjene i dopune (NN 112/12, 56/13), pošto se njima samo zabranjuje nastavak dotadašnjeg postupanja a glede jednostranog određivanja promjenljive kamatne stope na ugovore o kreditu a bez da se o njima pojedinačno pregovaralo, što se međutim ne

odnosi i na dio ugovornih odredbi o ugovornoj kamati u dijelu kojem je određeno naznačena visina kamatne stope na dan sklapanja tih ugovora.

Predmet ovog spora je zaštita kolektivnih interesa potrošača koju tužitelj zahtjeva u smislu odredbi ZZP, čijom odredbom čl. 136. je pobliže određeno sadržaj izreke presude donesene u takvom sporu ako sud utvrdi osnovanost tužbenog zahtjeva.

Tako je odredbom čl. 136. ZZP propisano da ako utvrdi da je tužbeni zahtjev osnovan, će sud odlukom:

1) utvrditi čin povrede propisa o zaštiti potrošača iz čl. 131. st. 1. tog Zakona i precizno ga definirati,

2) narediti tuženiku da prekine s postupanjem koje je protivno propisima o zaštiti potrošača iz čl. 131. st. 1. tog Zakona, te narediti mu da ukoliko je to moguće, usvoji mjere koje su potrebne za uklanjanje štetnih posljedica koje su nastale zbog njegovog protupravnog ponašanja i

3) zabraniti mu takvo ili slično ponašanje ubuduće.

Iz sadržaja te odredbe ne proizlazi obveza suda da u izreci presude kojom prihvaća tužbeni zahtjev navede samu zakonsku odredbu koja je postupanjem tuženika povrijeđena, već naprotiv da čin kojim je povreda počinjena precizno (opisno) definira, a što je u pobijanoj presudi sud i učinio, što znači da je ovako formulirana izreka pobijane presude jasna i razumljiva.

Kako izreka pobijane presude čini jedinstvenu cjelinu, a iz koje je jasno razvidno da se ista isključivo bavi pitanjem zaštite kolektivnih interesa potrošača vezano za ugovore o kreditu čija glavnica je valutnom klauzulom vezana uz valutu švicarskog franka, a ne i neke druge valute, to nema nikakve sumnje da se ista ne odnosi na ugovorne odnose proizašle iz ugovora o kreditu sklapane uz valutnu klauzulu vezanu uz neku drugu valutu, pa i u tom smislu nema govora o nejasnoći i nerazumljivosti pobijane presude.

Revizijski prigovori da je pobijanom presudom ispušteno odrediti paricijski rok, a zbog čega da je presuda nejasna i neodređena, je neosnovan odnosno neodlučan. Točno je da je odredbom čl. 137. st. 1. ZZP propisano da odlukom iz čl. 136. tog Zakona kojom se prihvaća tužbeni zahtjev, sud određuje rok za ispunjenje odluke. No smislenim tumačenjem odredbe čl. 137. st. 1. u vezi s čl. 136. ZZP nameće se zaključak kako se određivanje roka za ispunjenje odluke iz čl. 137. st. 1. ZZP odnosi samo na situaciju ukoliko je, a obzirom na postavljeni tužbeni zahtjev moguće narediti tuženiku da usvoji mjere koje su potrebne za uklanjanje štetnih posljedica koje su nastale uslijed protupravnog ponašanja tuženika.

U okolnostima konkretnog slučaja, a kada pobijanom presudom usvajanje takvih mjera tuženicama uopće nije naređeno, onda niti je bilo razloga a niti potrebe određivati rok za njihovo provođenje.

S druge pak strane obzirom na sadržaj odredbe čl. 136. a koja u toč. 3. ZZP propisuje da će sud ako utvrdi da je tužbeni zahtjev osnovan, odlukom zabraniti tuženiku takvo ili

slično ponašanje u buduće, te kako je u tom smislu tužitelj i postavio tužbeni zahtjev, unošenjem u izreku presude i tog dijela prihvaćenog tužbenog zahtjeva, je sud pravilno postupio, a jesu li pojedine tužene banke naknadno, a nakon stupanja na snagu ZPK prekinule sa praksom ugovaranja promjenljive kamatne stope na temelju jednostrane odluke banke, potpuno je nebitna, niti dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude.

Kako odredbom čl. 87. bivšeg ZZP/03 tako i odredbom čl. 102. ZZP je propisano da je posljedica nepoštenosti ugovorne odredbe njezina ništetnost. Ništetnost odredbe znači da ona uopće ne proizvodi pravni učinak (djeluje *ex tunc*), a utvrđenje suda o ništetnosti je puka deklaracija o nečemu što je ništeto po samom zakonu. Upravo zato činjenica što je u izreci pobijane presude unesena deklaracija o ništetnosti nepoštene ugovorne odredbe o kamatnim stopama iz ugovora o kreditu koje su 1.-7. tužena banke sklapale u spornim razdobljima, a bez da je to bilo navedeno u postavljenom tužbenom zahtjevu tužitelja, nema značaj prekoračenja tužbenog zahtjeva, a kako to pogrešno tužene banke smatraju. Isto tako ni okolnost što je drugostupanjski sud postupajući u skladu sa odredbama ZZP i baš primjenjujući odredbu čl. 136. tog Zakona izreku pobijane presude uskladio sa sadržajem te odredbe, nema značaj suđenja izvan okvira postavljenog tužbenog zahtjeva je. Stoga nema ni bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 12. ZPP.

Neosnovano tuženici i sada u reviziji prigovaraju bitnoj povredi odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi sa čl. 109. ZPP smatrajući da je tužbu trebalo odbaciti a nakon što tužitelj nije u udijeljenom roku od 60 dana postupio po nalogu suda i dostavio ispravljenu tužbu. Naime, kada je sud postupajući u smislu odredbe čl. 109. st. 1. i 2. ZPP rješenjem naložio tužitelju urediti tužbu u udijeljenom roku od 60 dana, a bez da ga je upozorio na posljedice propuštanja tog roka u smislu odredbe st. 4. tog članka ZPP onda, premda se tužitelj nije pridržavao udijeljenog roka, nije ni bilo pretpostavki za odbačaj ispravljene tužbe dostavljene izvan roka udijeljenog od stane suda. Stoga je pravilno ovaj žalbeni prigovor odbijen kao neosnovan od strane drugostupanjskog suda, pa nema bitne povrede na koju se upire.

Suprotno revizijskim navodima drugostupanjski sud je odlučujući o žalbama tuženih banaka odgovorio na sve odlučne žalbene navode, davši za njih valjane razloge, zbog čega nema ni bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. i svezi sa čl. 375. ZPP.

O aktivnoj legitimaciji tužitelja i podnesenoj tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača:

U revizijama se i dalje prigovara nedostatku aktivne legitimacije tužitelja uz argumentaciju da je tužitelj stekao pravo tražiti zaštitu kolektivnih interesa potrošača u smislu odredbe čl. 132. ZZP tek na temelju Uredbe Vlade Republike Hrvatske o određivanju osoba ovlaštenih za pokretanje postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, kada je određen osobom ovlaštenom za pokretanje postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, zbog čega da na temelju tog ovlaštenja tužitelj nije bio ovlašten tražiti zaštitu prava potrošača unatrag - za razdoblje kada takvo ovlaštenje još nije imao, posebno što je pravo podnošenja tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača uvedeno tek izmijenjenom odredbom čl. 131. ZZP (od 16. srpnja 2009.), a koja da nema povratno djelovanje.

Takav prigovor nije osnovan.

Postupak za zaštitu kolektivnih interesa potrošača tužitelj je pokrenuo podnošenjem tužbe u ovoj pravnoj stvari 4. travnja 2012.

U vrijeme podnošenja tužbe u ovom sporu bio je na snazi izmijenjeni i dopunjeni ZZP, a nakon što je 16.7.2009. stupio na snagu ZIDZZP/09. Tim zakonom je uz ostalo i baš odredbom čl. 55. izmijenjen naslov Glave II. dijela V. u: „Zaštita kolektivnih interesa potrošača“, a odredbom čl. 56. je dodan naslov iznad čl. 131. koji glasi: „Tužba za zaštitu kolektivnih interesa“, te je odredba čl. 131. izmijenjena tako što je propisano da svaka ovlaštena osoba ima pravo pokrenuti postupak za zaštitu kolektivnih interesa potrošača protiv osobe čije je postupanje u suprotnosti sa odredbama tog Zakona.

Odredbom čl. 57. ZIDZZP/09 izmijenjena je dotadašnja odredba čl. 132. ZZP (NN 75/07, 125/07) te je st. 1. određeno da postupak iz čl. 131. tog Zakona mogu tužbom za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pokrenuti ovlaštene osobe koje imaju opravdani interes za kolektivnu zaštitu potrošača, primjerice udruge za zaštitu potrošača, dok je st. 2. određeno da će Vlada Republike Hrvatske uredbom odrediti osobe ovlaštene za pokretanje postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača iz čl. 131. st. 1. tog Zakona.

Odredbom čl. 2. t. 6. Uredbe o određivanju osoba ovlaštenih za pokretanje postupka radi zaštite kolektivnih interesa potrošača (NN 124/09 - stupila je na snagu 24.10.2009. – dalje: Uredba), a koja je donesena na temelju prethodno navedene odredbe čl. 57. ZIDZZP (NN 79/09) i kojom je izmijenjena odredba čl. 132. ZZP (NN 79/07, 125/07) tužitelj je određen osobom ovlaštenom za pokretanje postupka pred nadležnim trgovačkim sudom radi zaštite kolektivnih interesa potrošača. Dakle u vrijeme kad je tužitelj podnio tužbu kojom je pokrenut ovaj spor, on je Uredbom već bio određen osobom koja je bila ovlaštena na njezino podnošenje i tim dakle bio aktivno legitimiran u ovom postupku.

Institut zaštite potrošača uveden je već odredbama ZZP/03. Tako je odredbom čl. 100. tog Zakona bilo propisano da odgovarajuće poslove na području zaštite potrošača određene nacionalnim programom zaštite potrošača obavljaju udruge potrošača i ustanove s područja obrazovanja u suradnji s lokalnom samoupravom, a odredbom čl. 101. st. 1. tog Zakona bilo je propisano da udruge potrošača osnivaju potrošači radi promicanja i zaštite svojih prava, dok je odredbom čl. 102. st. 1. alineja 9. tog Zakona bilo propisano da između ostalih poslova, udruge za zaštitu potrošača pokreću pred nadležnim sudom postupke kojima se od suda traži da određenom trgovcu, skupini trgovaca iz istog sektora gospodarstva itd. zabrani korištenje nepoštenih ugovornih odredbi u standardnim ugovorima.

Iz sadržaja citiranih odredbi proizlazi da je sudska zaštita kolektivnih interesa potrošača bila uvedena i postojala još prije spornog razdoblja u odnosu na koje se u ovom postupku traži takva zaštita interesa potrošača od strane tužitelja. Zato, a kod činjenice da je povreda zakonom zaštićenih prava potrošača postojala od 2003. na dalje u kontinuitetu, okolnost što je baš tužitelj kao druga tek Uredbom iz 2009. određen osobom koja je ovlaštena za pokretanje postupka pred nadležnim sudom tužbom za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, ne odriče tužitelju pravo na podnošenje takve tužbe i za razdoblje koje je prethodilo donošenju Uredbe kojim je tužitelj određen ovlaštenom osobom za podnošenje tužbe za zaštitu tih prava potrošača. Svako drukčije tumačenje prethodno navedenih odredbi bilo bi nerazumno. Nema potrebe naglašavati da zakonske odredbe nisu same sebi svrha, već

da se one donose u svrhu uređenja određenog pravno područja i pravnih odnosa koji u njemu nastaju, a u primjeni donesenih propisa se one trebaju smisljeno tumačiti, polazeći od volje zakonodavca ali uvijek imajući na umu svrhu kojoj su one namijenjene kao i učinak koji se njihovom primjenom postiže.

O ugovornoj kamati s promjenljivom kamatnom stopom:

Već prethodno je u dijelu obrazloženja ove presude koji se odnosi na pitanje valutne klauzule navedeno, da je predmet ovog spora i zaštita kolektivnih interesa potrošača koju tužitelj zahtjeva u smislu odredbi ZZP vezano za odredbe u ugovorima o kreditu koje su tužene banke sklapale sa potrošačima u spornom razdoblju, a kojima je bila ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom trajanja ugovornih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama tuženika, koje odredbe tužitelj smatra nepoštenim ugovornim odredbama o kojima se pojedinačno nije pregovaralo, a čime da su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača.

Prvostupanjski sud prihvatio je i taj dio tužbenog zahtjeva tužitelja izrazivši pravno shvaćanje da ugovorne odredbe iz ugovora o kreditu kojima su tužene banke u tim ugovorima ugovorile redovnu kamatnu stopu a koja je tijekom trajanja ugovorenih kreditnih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama tuženika, su nepoštene odredbe kojima su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača, a posljedica čega je ništetnost takvih ugovornih odredbi.

Drugostupanjski sud odlučujući o žabama stranaka, uz ostalo odbio je žalbe 1.-7.tuženih banaka i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu kojim je ugovaranje redovna kamatne stope koja je tijekom trajanja ugovorenih kreditnih obveza promjenljiva u skladu sa jednostranim odlukama tuženika, ocijenjeno nepoštenim odredbama kojima su povrijeđeni kolektivni interesi i prava potrošača. Pri tome taj sud ocjenjuje kako su ugovorne odredbe u ugovorima o kreditu koje ugovore su tužene banke sklapale u spornim razdobljima sa korisnicima kredita- potrošačima, a u kojima je bila ugovorena promjenljiva kamatna stopa, bile uočljive i jasne, ali ne i razumljive. Stoga, primjenom testa poštenosti tih odredbi ugovora, a kojem takve nerazumljive ugovorne odredbe podliježu u smislu odredbe čl. 85. ZZP/03 odnosno čl. 99. ZZP, taj sud je ocijenio da su ove ugovorne odredbe nepoštene, posljedica čega je njihova ništetnost, sve u smislu odredbe čl. 87. ZZP/03 odnosno čl. 102. ZZP.

Osporavajući pravilnost takvog pravnog shvaćanja 1.-7.tužene banke i dalje smatraju da ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi a kako je to bilo ugovoreno u ugovorima o kreditu sklapanim u spornom razdoblju, nisu bile nerazumljive a time niti nepoštene, jer da nisu bile suprotne zakonskim propisima, a čije odredbe treba tumačiti u duhu Europskog prava, posebno Direktive 93/13 EEZ.

Obzirom na razdoblje obuhvaćeno ovima sporom a glede ugovorene promjenljive kamatne stope u ugovorima o kreditu sklapanih od strane 1.-7.tuženih banaka (2003.-2008.), za ocjenu valjanosti takvih ugovornih odredbi, mjerodavan je ZZP/03 za razdoblje do 6. kolovoza 2007. a do kada je taj zakon bio na snazi, te potom ZZP za razdoblje od 7. kolovoza 2007. (NN 79/07, 125/07) a kada je taj zakon stupio na snagu do 31. prosinca 2008.

Odredbom čl. 84. ZZP/03 baš kao i odredbom čl. 99. ZZP propisano je da nije dopušteno ocjenjivati jesu li ugovorne odredbe o predmetu ugovora i cijeni poštene, ako su te odredbe jasne, lako razumljive i uočljive.

U ovom postupku nije sporno da su odredbe u ugovorima o kreditu sklapanim u spornom razdoblju između 1.-7.tuženih banaka kao trgovaca i korisnika kredita kao potrošača, a koje su se odnosile na ugovornu kamatu i promjenljivu kamatnu stopu bile vidno istaknute u tim ugovorima, dakle te ugovorne odredbe bile su lako uočljive.

Isto tako nije sporno da je u odredbama ugovora o kreditu koje su se odnosile na ugovorenu kamatnu stopu bilo jasno naznačeno da je ugovorena promjenljiva kamatna stopa, a koja da se mijenja odlukom banke, dakle te ugovorne odredbe bile su jasne.

Sporno je međutim i dalje u ovom postupku jesu li ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi bile razumljive potrošačima, a time ima li mjesta ocjenjivati njihovu poštenost u smislu prethodno citiranih odredbi čl. 84. ZZP/03 i čl. 99. ZZP.

Prema stanju spisa predmeta i baš brojnih ugovara o kreditu koji mu prileže, razvidno je da su 1.-7.tužene banke u spornom razdoblju sa potrošačima sklapale ugovore o kreditu kao standardne ugovore o potrošačkom kreditu, sastavni dio kojih su bili opći uvjeti poslovanja banke, a u kojima ugovorima je uz ostalo bila sadržana i odredba o ugovornoj kamati i kamatnoj stopi koja je bila određena kao promjenljiva, a čije promjene se vrše skladno odluci banke. U tim odlukama banke su baveći se pitanjem kamata, elaborirale pojedina njihova područja kao što su: kategorije kamata, tržišno indeksirana kamatna stopa, promjene kamatnih stopa, formiranje kamatnih stopa, formiranje referentnih stopa, usklađivanje referentnih stopa kao i obračun kamate u kojem se prikazuje način i metoda obračuna kamatnih stopa.

Terminologija koja je korištena u ovim odlukama banaka, uključujući i dio koji se odnosi na promjenljivu kamatnu stopu i način njezinog obračuna je visoko stručna i kao takva je ona razumljiva isključivo onim osobama koje imaju ekonomsku naobrazbu te koje se bave bankarskim poslovanjem. Za prosječnog potrošača ovakva terminologija je apsolutno nerazumljiva. To pak znači da unatoč tome što odluke tuženih banaka koje su uređivale pitanje promjenljive kamatne stope, uključujući i razloge koji utječu na njezinu promjenu tijekom trajanja kreditnog razdoblja (odluke su potrošačima bile dostupne u poslovnica tuženih banaka), im nisu mogle biti razumljive. Pri tome treba reći i to da razlozi za promjenljivost kamatne stope a kako su prikazani u odlukama tuženih banaka, doista se ne mogu smatrati načelnim i objektivnim kriterijima koji bi trebali omogućiti potrošaču da provjeri opravdanosti razloga za promjenu kamatne stope tijekom razdoblja trajanja kredita.

Ugovorna kamata u ugovoru o kreditu, sadržajno je naknada koju se korisnik kredita obvezuje platiti za korištenje iznosa novčanih sredstava odobrenih mu na određeno vremensko razdoblje od strane banke, uz njegovu obvezu vraćanja iskorištenog iznosa novca, sve u vrijeme i na način kako je to ugovorom o kreditu i ugovoreno. Stoga ugovorna kamata kao takva mora biti određena, odnosno određiva, sve u smislu odredbe čl. 46. st. 2. i čl. 50. Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99, 88/01 – dalje: ZOO/91) odnosno čl. 269. st. 2. i čl. 272. Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05,41/08 – dalje: ZOO/05).

Ugovor o kreditu je dvostrani pravni posao u odnosu na kojeg vrijede temeljna načela obveznog prava kao što su načelo ravnopravnosti sudionika u obveznim odnosima, načelo dužnosti njihove suradnje, načelo jednakih vrijednosti činidbe, načelo savjesnosti i poštenja, načelo zabrane zlouporabe prava.

Polazeći od navedenog, izvjesno je da unosenje u ugovore o kreditu potpuno neodređene formulacije glede promjenljive kamatne stope, a kako su to činile tužene banke u spornom razdoblju je bilo suprotno navedenim načelima obveznog prava, jer je time od samog početka tog ugovornog odnosa, korisnik kredita kao potrošač doveden u neravnopravni položaj u odnosu na banku kao trgovca, pošto je formulacija ugovornih odredbi o promjenljivoj kamatnoj stopi koja je postojala u ugovorima o kreditu koje su 1.-7. tužene banke sklapale sa potrošačima u spornom razdoblju, bila takva da su na temelju nje potrošači jedino znali kolika je visina kamatne stope na dan sklapanja ugovora o kreditu, dok oni ni približno nisu mogli ocijeniti zašto, kako te u kojem smjeru će tijekom budućeg kreditnog razdoblja se kamatna stopa kretati. Dakle na temelju takvih ugovornih odredbi, osim precizno određene kamatne stope u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu, buduća kamatna stopa ugovorena kao promjenjiva niti je bila određena a niti određiva. Ne samo to, radilo se o ugovornim odredbama čiji sadržaj prosječnom potrošaču objektivno nije bio, niti je mogao biti razumljiv.

Kada se ovome doda u postupku utvrđena činjenica da službenici 1.-7. tuženih banaka prilikom pregovaranja odnosno pri sklapanju ugovora o kreditu, korisnicima kredita nisu na valjan i njima razumljiv način objasnili postupak formiranja kamatne stope odnosno koji sve čimbenici utječe na njezino formiranje tijekom trajanja ugovorenog kreditnog razdoblja, a na temelju čega bi oni kao potrošači mogli spoznati učinke koji će za njih u budućnosti proizaći iz takvih ugovornih odredbi o promjenljivoj kamatnoj stopi, onda se nameće zaključak da potrošači nisu raspolagali osnovnim parametrima o kojima ovisi kretanje kamatne stope u budućem razdoblju.

Polazeći od naravi banaka kao novčarskih institucija čiji krajnji cilj je ostvarivanje zarade, ovaj sud ne dovodi u pitanje njihovo legitimno pravo da u ugovorima o kreditu ugovaraju promjenljivu kamatnu stopu, koja je sa aspekta isplativosti njihovog poslovanja nužnost (posebno kada se radi o ugovorima o kreditu koji se sklapaju na duže vremensko razdoblje), a sve s obzirom na brojne ekonomske čimbenike koji izravno ili neizravno utječu na određivanje njezine visine.

No istovremeno ovaj sud smatra, polazeći od značaja i uloge koje banke općenito, pa tako i ove tužene banke imaju na gospodarstvo i odvijanje sveopćih aktivnosti u Republici Hrvatskoj, ali i od povjerenja koje tim bankama građani ove države svakodnevno iskazuju deponiranjem svojih novčanih depozita kod njih, a koji depoziti u svojoj ukupnosti nisu zanemarivi te izvjesno doprinose pozitivnom poslovanju tih banaka, da su tužene banke kao dobri i odgovorni gospodarstvenici trebali imat drukčiji pristup prema potrošačima prilikom ugovaranja promjenljive kamatne stope u ugovorima o kreditu sklapanim u spornom razdoblju. Banke kao visoko specijalizirane novčarske ustanove, čiji predmet poslovanja je novac kojeg plasiraju potrošačima u vidu raznih novčarskih „proizvoda“, bile su dužne nudeći svoje proizvode maksimalno odgovorno pristupiti svakom pojedinom potrošaču i pomoći mu da u okviru zakonom dopuštenih mogućnosti se koristi njihovim uslugama, ali nikada na njegovu štetu. Znanje i iskustvo banaka u kreditnom poslovanju u odnosu na znanje o tim

poslovima prosječnog potrošača je toliko superiorno da je nemjerljivo. Upravo zato su i u utuženom razdoblju banke bile dužne svakog potrošača ozbiljno informirati o smislu i sadržaju odredbi o promjenljivoj kamatnoj stopi i skrenuti mu pozornost na parametre o kojima ovisi kamatna stopa u budućem razdoblju trajanja kredita, a što one međutim nisu na valjani način činile u spornom razdoblju, zadovoljivši se nedorečenim i nerazumljivim formulacijama o promjenljivoj kamatnoj stopi iz unaprijed formuliranog standardnog ugovora, koja je kao takva potrošačima ostala potpuno nerazumljiva. Takvo nezakonito postupanje tužene banke su kasnije otklonile nakon što je odredbom čl. 11.a. Zakona o potrošačkom kreditiranju (NN 75/09, 112/12) i formalno propisano što sve treba sadržavati ugovorna odredba ako je ugovorena promjenljiva kamatna stopa.

Dakle, polazeći od nesporne činjenice:

- da su odredbe koje su se odnosile na ugovorenu promjenljivu kamatnu stopu bile sastavni dio standardnog ugovora o kreditu unaprijed sastavljenog od banke,
- o kojim odredbama se sa potrošačem nije pojedinačno pregovaralo,
- niti je potrošač imao utjecaj na njihov sadržaj,
- a kojim odredbama je, suprotno načelu savjesnosti i poštenja potrošaču nametnuta obveza koju on objektivno nije mogao sagledati kao cjelinu u vrijeme sklapanja ugovora,

nameće se zaključak kako takva ugovorna odredba uzrokuje znatnu neravnotežu u pravima i obvezama korisnika kredita - potrošača kao jedne ugovorne strane u odnosu na banku- trgovca kao drugu ugovornu stranu, a što je suprotno temeljnim načelima obveznog prava, uz ostalo načelu ravnopravnosti sudionika u obveznim odnosima te načelu dužnosti njihove suradnje, načelu zabrane zlouporabe prava.

Pri tome, kod ocjene poštenosti ovih ugovornih odredbi treba imati na umu i činjenicu da su korisnici kredita kao potrošači u odnosu na banke kao trgovce faktično bili u ovisnom položaju, te dovedeni u situaciju: uzmi ili ostavi („take it or leave it“), pošto praktički nisu imali mogućnosti drugog načina namicanja potrebnog novca, izvan kredita koje su odobravale tužene banke pod uvjetima koje su one diktirale. S tim u svezi gotovo se ciničnim čini navod u reviziji 5. tužene da su potrošači imali valjan mehanizam suprotstaviti se jednostranoj odluci banke o promjenljivoj kamatnoj stopi stavljanjem reklamacije na istu, a kada je svakom potpuno jasno da se reklamacijom doista ne bi moglo utjecati na izmjenu jednostrane odluku banke o promjeni kamatne stope, koja odredba je sadržana u standardnom ugovoru prethodno formuliranom od banke.

Točno je da su potrošači, a nakon što su ih 1.-7. tužena banka izvijestile o svojoj odluci o povećanju kamatne stope imali mogućnost raskida ugovora o kreditu u smislu odredbi ZOO. No takva zakonska mogućnost ne čini, niti daje spornim odredbama o promjenljivoj kamatnoj stopi iz ugovara o kreditu karakter poštenih odredbi u smislu odredbi ZZP.

Kako su dakle odredbe o ugovornoj kamati u ugovorima o kreditu sklapani kod 1.-7. tuženih banaka u utuženom razdoblju, osim u dijelu kojim je visina kamatne stope određena na dan sklapanja ugovora o kreditu, bile nepoštene, to su u smislu odredbe čl. 87. st. 1. ZZP/03 odnosno čl. 102. ZZP te ugovorne odredbe ništetne, a kako je pravilno to ocijenjeno od strane nižestupanijskih sudova. U preostalom dijelu tih ugovornih odredbi a kojima je određeno naznačena visina kamatne stope na dan sklapanja ugovora o kreditu iste nisu nepoštene a time ni ništetne, a zbog čega njihova valjanost, primjena a time i učinak nije doveden u pitanje ovom odlukom.

Već je prethodno u obrazloženju ove odluke a vezano za pitanje poštenosti ugovorene odredbe o valutnoj klauzuli objašnjeno o mogućnosti i načinu primjene Europskog prava na ovaj spor a s obzirom na vremensko razdoblje koje je obuhvaćeno ovim postupkom kao i vrijeme podnošenja tužbe u ovom sporu: prije 1. srpnja 2013., a kada je Republika Hrvatske postala članicom Europske unije i baš da se nacionalno pravo, koliko je to moguće ima tumačiti u duhu Europskog prava i pravne stečevine. U skladu s navedenim, pri ocjeni poštenosti ugovornih odredbi o promjenljivoj kamatnoj stopi primjenom odredbi ZZP, a nastojanjem njihovog tumačenja u duhu Europskog prava, u konkretnom slučaju se treba osvrnuti na Direktivu 93/13/EEZ, a čije područje primjene su prema toč.1.(j) Priloga uz odredbu čl. 3. st. 3. Direktive i ugovori o kreditu sa ugovorenim promjenljivom kamatnom stopom.

Iz preambule Direktive 93/13/EEZ razabiru se razlozi njezinog donošenja, među kojima je i onaj:

- obveze država članica osigurati da ugovori sklopljeni s potrošačima ne sadrže nepoštene odredbe;

- obveze države članica da u skladu s načelom zaštite ekonomskih interesa potrošača, onoga koji stječe robu i usluge treba zaštititi od zlouporabe moći koju imaju prodavatelji robe ili pružatelji usluga, posebno od jednostranih standardiziranih ugovora i nepoštenog ispuštanja prava iz ugovora; a

- budući da Direktiva obuhvaća samo one ugovorne odredbe o kojima nisu vođeni pojedinačni pregovori; i

- budući da bi se ugovori trebali sastavljati jasnim, razumljivim jezikom, potrošač bi zapravo trebao dobiti mogućnost da pregleda sve odredbe i u slučaju kakvih dvojbi, trebalo bi prevagnuti tumačenje koje je za potrošača najpovoljnije.

Prema odredbi čl. 1. svrha te Direktive je uskladiti zakone i druge propise država članica koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača.

Prema odredbi čl. 3. st. 1. Direktive ugovorna odredba o kojoj se nisu vodili pojedinačni pregovori smatra se nepoštenom ako u suprotnosti s uvjetom o dobroj vjeri, na štetu potrošača prouzroči znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka, proizašlih iz ugovora.

U odredbi st. 3. tog članka Direktive navedeno je da Prilog toj Direktivi sadrži indikativan i netaksativni popis odredaba koje se mogu smatrati nepoštenim.

Prema odredbi čl. 5. Direktive u slučaju ugovora u kojem se potrošaču sve ili određene odredbe nude u pisanom obliku, te odredbe uvijek moraju biti sročene jasno i razumljivo.

Točkom 1.(j) Priloga u smislu odredbu čl. 3. Direktive kao nepoštene odredbe mogu se smatrati i odredbe čiji predmet ili svrha je davanje mogućnosti prodavatelju robe ili pružatelju usluga da jednostrano izmijeni ugovor bez valjanog razloga predviđenog ugovorom.

Točkom 2. (b) Priloga propisano je da točka (j) nije prepreka za odredbe prema kojima pružatelj financijskih usluga pridržava pravo izmijene kamatne stope koju plaća potrošač ili se ona plaća njemu, ili iznosa ostalih pristojbi za financijske usluge, bez obavijesti u slučaju valjanog razloga, pod uvjetom da se od pružatelja usluga traži da o tome obavijesti drugu ugovornu stranku ili stranke u najkraćem mogućem vremenu i da su one tada slobodne odmah raskinuti ugovor.

Točka (j) nije prepreka za odredbe prema kojima prodavatelj robe ili pružatelj usluga pridržava pravo jednostrane izmijene odredaba iz ugovora sklopljenog na neodređeno vrijeme, pod uvjetom da se od njega traži da obavijesti potrošača opravdanom obavijesti i da potrošač ima pravo raskinuti ugovor.

Dakle polazeći od citiranih odredbi Direktive kojima je propisano:

- da odredba iz ugovora koja daje mogućnost prodavatelju robe ili usluga da jednostrano izmijeni ugovor bez da je za to u ugovoru dat valjani razlog, a o kojoj odredbi se nije pojedinačno pregovaralo,
- da se smatra nepoštenom, ako je postupanjem suprotno dobroj vjeri, stvorena znatnija neravnoteža u pravima i obvezama proizašlih iz ugovora, na štetu potrošača, time da ugovorne odredbe koje se potrošaču nude u pisanom obliku moraju biti jasne i razumljive, time
- da se ograničenje glede jednostrane izmjene odredaba bez valjanog razloga (točka j) ne odnosi na ugovore sklopljene na neodređeno vrijeme,

te uspoređujući ih sa mjerodavnim odredbama ZZP na temelju kojih je odlučeno u ovom postupku, načelno je zaključiti kako je hrvatsko zakonodavstvo na području zaštiti kolektivnih interesa potrošača bilo sukladno onom Europske unije i prije službenog ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, jer su odredbe nacionalnog zakona na tom području već tada sadržavale zakonska rješenja predviđena Direktivom 93/13, a koja je naknadno i formalno implementirana u nacionalno zakonodavstvo na temelju odredbe čl. 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača (NN 78/12). To je pak razlog više zašto ima mjesta tumačenju spornog pitanja u duhu Europskog prava.

U predmetu Suda Europske unije br.C-472/10 (Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság v. Invitel Tavkozlesi Zrt) u postupku prethodnog odlučivanje, a povodom zahtjeva nacionalnog suda upućenog tom sudu vezano za pitanje (ne)poštene ugovorne odredbe u smislu čl. 3. st. 1. i 3. Direktive 93/13 koja dopušta mogućnost jednostrane izmjene pojedinih ugovornih

odredbi, neovisna odvjetnica tog sud prof. dr. V. T. izrazila je pravno shvaćanje prema kojem ugovorne odredbe koje omogućuju jednostranu izmjenu ugovora nisu automatski nepoštene, već su to samo one odredbe koje dopuštaju izmjenu bez valjanog razloga ili koje u sebi ne sadrže razlog za izmjenu, time da razlog mora biti izrijekom naveden u ugovornoj odredbi.

U smislu prednjeg, a polazeći od činjenice da ugovori o kreditu koje su 1.-7.tužene banke sklapale u spornom razdoblju sa potrošačima, a koji su sadržavali odredbu o primjenljivoj kamatnoj stopi, bez da su uz to bili određeno precizirani razlozi za njezinu izmjenu u buduće, a niti se to iz sadržaja odluka banaka moglo utvrditi, a zbog čega su takve odredbe od strane sudova ocijenjene nerazumljivim, te posljedično tome i nepoštene, te dovodeći takvu pravnu ocjenu sa onom izraženom u predmetu Suda Europske unije br. C-472/10 od strane neovisne odvjetnice prof. dr. V. T., zaključiti je da je ocjena nižestupanjskih sudova o nepoštenosti ugovornih odredbi utemeljena na tumačenju mjerodavnih odredbe ZZP, upravo u duh prava Europske unije.

S tim u svezi, a vezano za revizijske prigovore tuženika, kojima se pokušava sugerirati da su sudovi pogrešno ocijenili nepoštenim odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi, pozivajući se na točku 2.(b) st. 2. Priloga, treba podsjetiti kako ta odredba govori o dopuštenosti jednostrane izmjene odredbi u ugovorima sklopljenim na neodređeno vrijeme, što u konkretnom predmetu nije slučaj pošto su sporni ugovori o kreditu bili sklapani na određeno vrijeme.

Obzirom na prethodno izraženo shvaćanje suda o razlozima koji čine nepoštenim ugovorne odredbe o promjenljivoj kamatnoj stopi u ugovornima o kreditu sklopljenim u spornom razdoblju, čini se potpuno nepotrebnim osvrnuti se na revizijske navode pojedinih tuženika a koji pokušavaju odgovornost „prebaciti“ na javne bilježnike koji da su ovjeravajući sporne ugovore o kreditu propustili postupiti u skladu sa odredbom čl. 57. i čl. 58. Zakona o javnom bilježništvu (NN 78/93, 29/94, 16/07, 75/09 - dalje: ZJB).

Kako se to pravilno ocjenjuje u pobijanoj presudi uloga javnog bilježnika u postupku solemnizacije ugovora pa tako i onih o kreditu, u smislu odredbi iz tih članaka je ocijeniti ako je to moguće, jesu li ugovorne stranke ovlaštene i sposobne poduzeti i sklopiti taj pravni posao, objasniti im smisao tog posla i uvjeriti se o postojanju njihove prave volje za sklapanje tog pravnog posla, a što su javni bilježnici koji su ovjeravali predmetne ugovore i učinili. Kako pak tijekom postupka solemnizacije ugovora o kreditu, korisnici kredita očito javnim bilježnicima nisu izrazili svoje dvojbe vezano za sadržaj i značaj tih ugovora, pa ni sporne odredbe, to je jasno da javni bilježnici nisu imali razloga primijeniti ovlaštenje iz čl. 58. ZJB u smislu upozoravanja korisnika kredita na značaj i posljedice ugovornih odredbi o promjenljivoj kamatnoj stopi i isto upozorenje unijeti u javnobilježnički akt. Stoga se ne može govoriti o propustu u radu javnih bilježnika i njihovoj odgovornosti vezano za negativne posljedice koje su proizašle iz ovjerenih ugovora o kreditu sa ugovorenim promjenljivom kamatnom stopom.

Bespredmetnim se čine i prigovori pojedinih tuženika kojima se u reviziji i dalje bave pitanjem jesu li ugovori o potrošačkom zajmu a radi nabave nekretnine (čl. 71. i čl. 71. ZZP/07) imali karakter potrošačkih ugovora i time bili obuhvaćeni zaštitom u smislu odredbi ZZP, a kod činjenice da su ove odredbe prestale važiti 1. siječnja 2011. na temelju odredbe čl.

29. st. 3. Zakona o potrošačkom kreditiranju (NN 75/09) što znači da nisu ni bile relevantne u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, a ni kasnije.

Ostali revizijski navodi 1.-7.tuženika kojima se paušalnim prigovorima pravilnosti ocjene izvedenih dokaza sadržajno prigovara pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja i kao takvi nedopušteni u smislu odredbe čl. 385. ZPP a time i neodlučni za ovaj revizijski stupanj postupka.

O parničnim troškovima:

Kako je to već prethodno navedeno u obrazloženju ove odluke, tužene banke u ovom postupku nemaju položaj jedinstvenih suparničara u smislu odredbe čl. 201. ZPP, već su formalni suparničari u smislu odredbe čl. 196. st. 1. t. 2. i čl. 200. ZPP, u skladu s čim je pravilno drugostupanjski sud odlučujući o troškovima ovog postupka, a polazeći od utvrđene vrijednost predmeta spora u iznosu 3,000.000,00 kuna, u odnosu na svakog od osam tuženika kao vrijednost predmeta spora utvrdio u iznosu 375.000,00 kuna, te obzirom na djelomični uspjeh/ neuspjeh tužitelja odnosno 1.-7.tuženih banaka u ovom u sporu, odlučio da svaka stranka snosi svoje parnične troškove, sve na temelju odredbe čl. 154. st. 2. ZPP.

8.tuženiku nisu priznati troškovi sastava odgovora ne reviziju tužitelja, jer ta poduzeta radnja u postupku od strane tog tuženika nije bilo od utjecaja na donošenje odluke u ovom postupku a povodom revizije tužitelja.

Slijedom navedenog, a kako se izjavljene revizije ukazuju neosnovanim iste je trebalo odbiti i odlučiti kao u izreci, sve na temelju odredbe čl. 393. i čl. 400. st. 1. i 3. ZPP.

Zagreb, 9. travnja 2015.

Predsjednik vijeća:
Aleksandar Peruzović, v.r.